

► OBCE ZMODERNIZUJÍ VEŘEJNÉ OSVĚTLENÍ str. 2

- **STAROSTA STARÉHO PLZENCE** O NOVÉ HALE, ŠKOLE A DOTACÍCH str. 6
- ČESKÁ LÍPA ÚŘADUJE **V MODERNÍ BUDOVĚ** str. 16
- KONEČNĚ **EKOLOGICKÝ PLAST?** str. 28

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

o čem si dnes a v dalších dnech přečtete v Prioritě? Začneme tím, že budeme slavit,

a to na několika místech. Česko získalo v Bruselu ocenění za podporu uhlíkových regionů, Evropská komise vyzdvihla mimořádné úsilí českých úřadů při prosazování principů udržitelné, sociálně citlivé a inovativní transformace uhlí-

ných regionů. Ceny se rozdávaly i v Česku. Obce se ověřily zelenými stuhami, které získávají samosprávy, jež se poctivě starají o zeleň v obci, krajinu a životní prostředí. Není krásné žít ve městě či vesnici, kde strom není nepřítel a rozkvetlá louka vetkne úsměv do tváře občana? Já si myslím, že to krásné je.

Nejen oceněními žijí lidé. Musí se také oblékat, jednak aby mu nebyla zima, jednak aby vypadal k světu. Bohužel v dnešní době rychlé módy, kdy tričko stojí stejně jako žvýkačky a vydrží jen o trochu déle, se hromadí textilní odpad. Na jeho recyklaci a další využití míří nová dotační výzva. Cílem je, aby textil nekončil na skládkách.

I když třeba neznáte poštovní směrovačí číslo Starého Plzeňce, vězte, že tam vybudovali sportovní halu a rozšířili školu. Přinášíme o tom rozhovor se starostou Janem Eretem, v němž se kromě novostaveb v pasivním standardu dotkneme i využívání dotací z pohledu starosty. Plzeňská hala a přístavba by mohly klidně stát v rubrice Úspěšný projekt, tam jsme ale v listopadovém vydání zařadili jiné dva projekty. V České Lípě fungují úředníci v nové budově, která vznikla zásadní rekonstrukcí budovy staré. V Jablonném v Podještědí, tomto krásném městě svatého Zdislava, obnovuje spolek Čmelák mokřady. Místo černé skládky, která na místě bývala dřívě, narazíte nyní v okolí města na tůň plnou života.

Příjemné čtení přeje

JAN RÖDLING
šéfredaktor

Obce mohou modernizovat **veřejné osvětlení**, získají půl miliardy

Staré lampy po celém Česku nahradí úsporná světla, která šetří energii, snižují světelný smog a jsou šetrná k přírodě i lidskému zdraví. **Ministerstvo životního prostředí vyčlenilo z Modernizačního fondu půl miliardy korun, které obcím pomohou modernizovat zastaralé veřejné osvětlení. Příjem žádostí se otevře 1. prosince 2025.**

Modernizace veřejného osvětlení v obcích představuje klíčový krok ke zvyšování energetické efektivity a snižování provozních nákladů. Nahrazení zastaralých svítidel moderními LED technologiemi umožňuje dosáhnout významných úspor elektrické energie. Kromě ekonomických přínosů má modernizace také environmentální dopad – mohou být pořízena pouze světla, která neobsahují modrou složku a která jsou šetrná k životnímu prostředí. Díky tomu dochází ke snížení emisí oxidu uhličitého a světelného znečištění, což přispívá k ochraně klimatu i životního prostředí.

„Vedle úspor a přínosů pro životní prostředí má moderní veřejné osvětlení zásadní vliv na kvalitu života obyvatel. Modernizace tak není jen technickou inovací, ale i strategickým investičním krokem, který podporuje rozvoj chytrých obcí. To je také důvod, proč modernizaci veřejného osvětlení dlouhodobě podporujeme,“ říká ministr životního prostředí Petr Hladík a dále pokračuje: „Nově vyhlášená výzva navazuje na úspěšný dotační titul PUBGRID, ve kterém jsme obcím na území národních parků rozdělili více než 147 milionů korun na modernější a úspornější veřejné osvětlení. Nyní chceme dát možnost i ostatním obcím z celé České repub-

liky. Automatizace a optimalizace soustav veřejného osvětlení obcím přinese nejen výrazné úspory energie, ale také čistší noční oblohu a zdravější prostředí pro lidi i přírodu.“

Výzva Modernizačního fondu SMARTNET 1/2025, který je financován ze systému EU pro obchodování s emisemi, nabídne 500 milionů korun na podporu komplexní obnovy a modernizace soustav veřejného osvětlení. Obce tak mohou investovat nejen do samotné výměny světelných zdrojů, ale i do rekonstrukce stožárů a rozvodů, optimalizace rozmístění svítidel či instalace chytrých technologií jakou je například SMART osvětlení přechodů pro chodce. Cílem je vytvořit efektivní a moderní systémy, které lze v budoucnu propojit s další městskou infrastrukturou.

Výše dotace se bude odvíjet od množství uspořené energie, kterého se nahradou za moderní osvětlení dosáhne. „Výpočet bude velice jednoduchý – 60 Kč za každou 1 kWh uspořené primární energie,“ vysvětluje Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR. „Podpoříme i projektovou přípravu a technický dozor. Obce tak mohou získat až polovinu výdajů na realizaci. Cíleme především na nové realizace, proto způsobilé budou ty výdaje, které vznikly nejdříve 1. července letošního roku,“ dodává.

Příjem žádostí ve výzvě SMARTNET 1/2025 se otevře 1. prosince 2025 a vlastníci infrastruktury veřejného osvětlení budou moci žádat až do 30. září příštího roku. Žádosti, které naplní podmínky výzvy, ale jejich pořadí přesáhne rámec disponibilní alokace, budou zařazeny do tzv. zásobníku žádostí. Projekty pak musí být ukončeny do pěti let od schválení dotace.

O dotace na modernizaci veřejného osvětlení je ze strany obcí dlouhodobě velký zájem. Starostové oceňují především úspory v obecních rozpočtech, které mohou následně investovat do dalších rozvojových projektů. Moderní veřejné osvětlení tak představuje investici, která zlepšuje kvalitu života v obcích a díky novému programu SMARTNET a financím z Modernizačního fondu se nyní do této proměny může zapojit mnohem více měst a obcí po celé České republice. ●

Foto: archiv SFŽP ČR

Jedenáct projektů na modernizaci železniční dopravy dostalo zelenou

Ministerstvo životního prostředí zveřejnilo seznam úspěšných žadatelů o investice na podporu ekologické železniční dopravy. Souhlasné stanovisko Státního fondu životního prostředí ČR získalo jedenáct ze sedmnácti projektů, a to z osmi krajů a hlavního města Prahy. **Dopravci si rozdělí celkem 15 miliard korun z Modernizačního fondu, financovaného ze systému Evropské unie pro obchodování s emisemi.**

Otevření příjmu žádostí ve druhém kole výzvy je naplánováno na prosinec letošního roku, dopravci budou moci podávat žádosti až do konce března 2027.

„Investice do ekologické železnice jsou investicí do budoucnosti. Moderní bezemisní vlaky znamenají čistší ovzduší, méně hluku a komfortnější cestování pro statisíce lidí. Z Modernizačního fondu jsme proto vyhradili 15 miliard korun, které umožní jedenácti projektům nahradit staré neekologické soupravy za vlaky s moderním pohonem. Je to podpora pro železniční trať, které se v tuto chvíli elektrifikují. Právě železnice má obrovský potenciál stát se páteří ekologické a udržitelné dopravy v Česku – a díky financím z Modernizačního fondu, které jdou z výnosů ze systému emisního obchodování, jí k tomu můžeme dát potřebný impuls,“ uvádí ministr životního prostředí Petr Hladík.

V prvním kole výzvy TRANSGov č. 1/2024 mohly projektové záměry předkládat kraje a hlavní město Praha jakožto objednatelé regionální železniční dopravy. Prostředky jsou určeny na výměnu osobních dieslových či zastaralých elektrických vlaků za nové vozy s moderním elektrickým pohonem napájeným z trakčního vedení, za vlaky s elektrickým pohonem a bateriemi či za soupravy s elektrickým vodíkovým pohonem.

Do prvního kola bylo předloženo celkem sedmnáct projektových záměrů ze třinácti krajů a z hlavního města Prahy s požadavkem na investiční podporu ve výši 26,5 miliardy korun. „Všechny žádosti úspěšně prošly hodnocením, což znamená, že splnily parametry výzvy a jsou způsobilé pro získání podpory z Modernizačního fondu. Výsledné pořadí bylo stanoveno podle

tzv. měrné dotační náročnosti, tedy míry dosažených energetických úspor vůči požadovaným dotačním prostředkům,“ vysvětluje ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

„S ohledem na soutěžní charakter výzvy a alokaci 15 miliard korun do druhého kola postoupilo prvních jedenáct projektových záměrů. Jsou to projekty kraje Plzeňského, Moravskoslezského, Zlínského, Ústeckého, Jihočeského, Kraje Vysočina, Královéhradeckého kraje, hlavního města Prahy a Pardubického kraje. Zbylé projekty jsou zařazeny v zásobníku žádostí, a pokud se bude snižovat potřebná alokace u aktuálně doporučených projektů, například vlivem tendrů nebo odstoupením od záměru v rámci druhého kola, ty nejlepší z nich budou moci být také podpořeny,“ doplňuje ministr Petr Hladík.

Kraje, které ve výzvě uspěly, uzavřou do konce roku 2026 s dopravci smlouvy o veřejných službách obsahující závazek dopravce pořídit a provozovat nová vozidla podpořená dotací. V případě, že kraje nebudou využívat externí dopravce, sjednají smlouvu o pořízení vozidel napřímo. Do druhého kola výzvy se poté mohou hlásit dopravci, kteří budou pověřeni ze strany krajů provozováním uvedených tratí, případně samy kraje, pokud nebudou využívat externí dopravce.

Žadatelé mohou na výměnu dieslových vlaků získat až 70% dotaci, na výměnu starších elektrických vozidel je možné získat 40 % celkových způsobilých výdajů.

Otevření příjmu žádostí ve druhém kole výzvy je naplánováno na prosinec letošního roku, dopravci budou moci podávat žádosti až do konce března roku 2027. ●

ECHO

Chomutov koupí nové trolejbusy

Dopravní podnik měst Chomutova a Jirkova uzavřel rámcovou smlouvu na dodávku až osmi nových parciálních trolejbusů typu Škoda 33 Tr. Jedná se o první vozy tohoto druhu v místní MHD, které dokážou jezdit nejen pod trolejovým vedením, ale také na trakční baterie a tím umožní dopravu i tam, kde není trolejové vedení. Cena jednoho vozu je 21,597 milionu korun, což je v českých podmínkách nová hranice. Chomutov a Jirkov jsou kopcovité, a proto bylo nezbytné pořídit vozidla vybavená dvěma trakčními motory. Nové trolejbusy ujedou až dvanáct kilometrů čistě na baterie, takže bez problémů obslouží i úseky, kde není trolejové vedení. Pro financování podal dopravní podnik žádost o dotaci do Modernizačního fondu.

Kozy pomáhají v Pekle u Robečského potoka s péčí o přírodu

V údolí Robečského potoka se na vybrané ploše od léta pase malé stádo koz. Pastva tu pomáhá udržet pestrou mozaiku přírodních stanovišť, kde se daří bledulí jarní. Ta tu má jedno z větších nalezišť v Česku. „V tomhle údolí by možná nikdo pastvu nečekal. Dali jsme jí přednost před klasickou sečí proto, že odklizení posečené biomasy by bylo technicky i finančně náročné. Kozy tento problém řeší jednoduše: nechtěnou vegetaci prostě spasou. Je to efektivnější, šetrnější a ve výsledku i levnější způsob než tradiční zásahy,“ popisuje Martin Koláš z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

Zvonovec lilíolistý se vrací do rezervace Karlštejn

Zvonovec lilíolistý je jedním z velmi vzácných druhů květeny nejen naší, ale i celé Evropy. Na 140 sazenicích vysadili pracovníci Agentury ochrany přírody a krajiny ČR společně s kolegy z pražské botanické zahrady v Troji v národní přírodní rezervaci Karlštejn v chráněné krajinné oblasti Český kras. „Sazeničky jsme vysadili do tří oplocenek, které jsme vybudovali na ochranu zvonovce před spásováním přemnoženou spárkatou zvěří. Sazeničky nám poskytla botanická zahrada v pražské Troji, která je zapojena do speciálního záchraného programu. Ten má napomoci tomu, aby zvonovec lilíolistý z naší přírody úplně nezmizel,“ vysvětluje Jarmila Kostiuková z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

► **Odvaha ve vzdělávání?** Národní konference EVVO ukázala, jak ji učit i žít

Více než 200 účastníků z řad učitelů, odborníků, samospráv i neziskových organizací z celého Česka se 16. října 2025 v Brně věnovalo **hledání odpovědí na otázku, jak vychovávat odvážné jedince, kteří se nebojí ptát, zpochybňovat, hledat nové cesty a aktivně se zapojovat do řešení nejen environmentálních výzev dnešní doby.**

Konferenci uspořádala Lipka ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí, FSS MU a Jihomoravským krajem. Akce se konala pod záštitou ministra životního prostředí Petra Hladíka.

„Odvaha znamená, že pokud věříme, že je něco správné, jsme ochotni dělat i nepopulární a náročné kroky. A to platí ve všech aspektech života, včetně vzdělávání. Je to umění se ptát, kriticky přemýšlet, riskovat nové přístupy, otevírat obtížná témata, učit se z chyb a hledat vlastní cestu. V environmentální výchově to platí dvojnásob – potřebujeme generaci, která rozumí souvislostem, je vnímavá a nebojí se jednat v souladu s hodnotami udržitelného života. Proto dlouhodobě podporujeme nejen vzdělávání v rámci ekocenter, ale také iniciativy, jako je tato konference, které učitelům i žákům dávají konkrétní nástroje a oporu,“ uvedl v úvodu osobně ministr životního prostředí Petr Hladík, který akci poskytl také záštitu.

Letošní, v pořadí již osmá Národní konference EVVO s podtitulem Odvaha ve vzdělá-

vání – vzdělávání k odvaze se zaměřila na toto téma z nejrůznějších úhlů pohledu a v nejrůznějších kontextech. Na konferenci se od rána střídaly inspirace z praxe i odborné vhledy. Úvodní příspěvek vedl Marek Orko Vácha s tématem odvahy pro 21. století, následovala data o postoji české společnosti k odvaze od Martina Philippa (STEM) a úvaha Aleše Pokorného o vztahu odvahy a odolnosti. Dopoledne pokračovalo příklady „Lišáckého učení“ Terezy Valkounové, podnikavé učení představil tým Podnikavé mysli a ředitele a žáků ZŠ Višňové (Hana Šolcová, Bára Dvořáková, Jiří Beran). Příspěvky formou diskuze umožnily vhléd do investigativy u kauzy Bečva (Zuzana Vlasatá) a zkušeností občanského aktivismu (Miroslav Patrik).

Odpoledne nabídlo velkou panelovou diskuzi „Odvaha rozhodovat“, ve které se setkali čtyři bývalí ministři životního prostředí – Rut Bízková, Martin Bursík, Bedřich Mol-

dan a Ladislav Miko jako moderátor – spolu s letošním laureátem ceny Josefa Vavrouška Michalem Bartošem. Následovaly menší paralelní debaty: první o vzdělávání ve vyložených regionech se Stanislavem Bilerem moderoval Miroslav Novák, druhou o odvaze učit s AI s Petrem Koubským moderovala Adriána Henčková. Program doplnily networking a sdílení doporučení pro praxi napříč školami, samosprávou i odbornou veřejností.

„Odvaha není jednorázový výkon, ale každodenní drobná i velká rozhodnutí – zkoušet nové postupy ve třídě, vyjít s žáky ven, mluvit otevřeně o nejistotách i hledat řešení v komunitě. Konferenci chceme posílit lidi, kteří se věnují (nejen) environmentálnímu vzdělávání, aby dokázali navést svoje žáky a studenty na cestu vlastních projektů, k odvaze spolehnout se na sebe i umění spolupracovat. Nebát se neúspěchu a říkat pravdu i tehdy, kdy za to nebudou oceňováni,“ dodává ředitelka Lipky a hlavní koordinátorka Hana Korvasová. ●

► **Rekonstrukce Kounicova domu** v České Lípě pokračuje

Stavbaři vztyčili na půdě českolipského Kounicova domu tzv. glajchu, která podle starodávné tradice oslavuje dosažení nejvyššího bodu stavby. Dokončili totiž krov rozlehlé budovy, který prakticky zmizel po požáru v roce 2015.

Souběžně vládne čilý pracovní ruch i v interiérech, kde už se rýsují hrubé podlahy a instalace. Rekonstrukce probíhá pod bedlivým dohledem památkářů. S financováním náročného projektu pomůže městu Česká Lípa dotace z Modernizačního fondu. Program je financován ze systému EU pro obchodování s emisemi.

Dotaci využije město Česká Lípa na opatření, která přispějí ke snížení energetické náročnosti budovy, což je například instalace nových oken, tepelných izolací podlah a střeš, ale také vzduchotechnické zařízení se zpětným získáváním tepla z odvětrávaného vzduchu, úsporné LED osvětlení nebo rozvody ústředního vytápění s tepelnými čerpadly.

„Rekonstrukce Kounicova domu je náročný projekt, který zatím probíhá bez větších komplikací. Jedná se o kulturní památku, která bude sloužit krásnému účelu, a sice dětem, které zde najdou zázemí pro vše, co je baví. Kromě toho, že Dům dětí a mládeže Libertin najde v Kounicově domě důstojné prostory, těší mě, že se nám podaří opět

opravit a zkulturnovat další část centra města. Jsme rádi, že můžeme tvář města měnit k lepšímu,“ uvedla starostka města Česká Lípa Jitka Volfková.

Stavbaři na konci jara dokončili bourací práce a statické zabezpečení budovy a nyní už převážně tvoří a restaurují. Budují monolitické konstrukce, lijí hrubé podlahy, instalují rozvody topení, vodovodu, slaboproudu, silnoproudu či vzduchotechniky. V některých místnostech už se připravují rastry pro montáž sádkartonových podhledů. Cílem je zachovat a obnovit historické hodnoty domu. Jde především o tvar střechy či komínů, výšku hřebenů, podobu historické fasády a repliky chybějících výplní otvorů, vytvořené na základě dochovaných historických vzorů nebo fotodokumentace.

Barokní správní a hospodářská budova, dům číslo popisné 100, zvaný Kounicův, stojí v historickém jádru České Lípy. Na místě bývalého vrchnostenského pivovaru ho v roce 1771 postavil šlechtický rod Kouniců, jejichž

erb je dodnes zachovaný na rohu budovy. V průběhu staletí budova sloužila různým účelům, byl zde např. celní a solní úřad, škola i české gymnázium. Od poloviny 20. století patřil dům Svazarmu a po roce 1989 si část prostor pronajaly drobné provozovny a prodejny levného textilu. Posledním majitelem bylo Sdružení sportovních svazů ČR jakožto nástupnická organizace Svazarmu.

Kounicův dům několikrát vyhořel. Naposledy v roce 2015, kdy došlo k velké degradaci stavby a narušení kleneb v přízemí a z bezpečnostních důvodů musely být odstraněny trosky krovu, části stropů i podlah. Majitel se o vyhořelou budovu nestaral, a proto v roce 2018 odkoupilo poničený objekt za 1,9 mil. Kč město Česká Lípa. V následujícím roce probíhalo zajištění domu proti zhoršování jeho stavebně-technického stavu. ●

► Známe vítěze soutěže **Zelená stuha České republiky 2025**

V polovině října byly v reprezentačních prostorách Valdštejnského paláce v Praze, sídle Senátu Parlamentu ČR, pod záštitou Stálé komise Senátu pro rozvoj venkova slavnostně vyhlášeny výsledky celostátní soutěže Zelená stuha České republiky 2025.

Soutěžily v ní obce, které v krajských kolech soutěže Vesnice roku 2025 získaly Zelenou stuhu – ocenění za péči o zeleň v obci, krajinu a životní prostředí. Garantem tohoto ocenění a partnerem soutěže Vesnice roku je Ministerstvo životního prostředí. Organizací celostátní soutěže s podporou ministerstva zajišťuje Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu (SZKT).

Cílem soutěže je vyzdvihnout příklady dobré praxe zejména v menších venkovských obcích, které se dlouhodobě, odborně a systematicky starají o veřejnou zeleň, přírodní i kulturní hodnoty veřejných prostranství a přirozené funkce krajiny. Soutěž chce zároveň inspirovat další obce, aby se vydaly podobnou cestou. Hodnotí se především koncepční přístup obcí, tedy jak promyšleně plánují rozvoj svého území, jak kvalitně připravují a realizují projekty zaměřené na zakládání nebo obnovu zelených ploch a jaká opatření přijímají k ochraně a obnově krajiny. Důležitým kritériem je také udržitelná a pravidelná péče o zeleň a její jednotlivé prvky. Porota rovněž sleduje, jak se obce

věnují osvětě a vzdělávání v oblasti životního prostředí – ať už samy, nebo ve spolupráci s místními spolky. Cení se také zapojení veřejnosti do těchto aktivit, které posiluje vztah obyvatel ke svému okolí a krajině.

„Soutěž Vesnice roku ukazuje, že české obce jsou místem k životu a motorem pozitivních změn v naší krajině. Ocenění Zelená stuha je důkazem, že i menší obce dokáží dělat velké věci pro přírodu – od obnovy zeleně až po chytré hospodaření s vodou. Letošní vítěz, obec Cejle z Vysočiny, je krásným příkladem toho, jak se péče o životní prostředí stává přirozenou součástí života celé komunity. Proto jsme letos navýšili podporu pro vítězné obce – pro krajského i celostátního šampiona. Zároveň mě osobně těší, že loňský vítěz celostátní Zelené stuh, obec Babylon z Plzeňského kraje, uspěl i na evropské úrovni. Je to potvrzení, že české obce mají co nabídnout nejen doma, ale i v zahraničí,“ uvedl ministr životního prostředí Petr Hladík.

Ocenění Zelená stuha si v letošním roce převzalo celkem sedm obcí. Celostátním vítězem a držitelem Zelené stuh České republiky 2025 se stala obec Cejle (okres Jihlava) z kraje Vysočina. Ocenění získala za respekt k dochovanému rázu a přírodním hodnotám

venkovské obce, obnovu přirozeného vodního režimu krajiny, soudržnost obce a místních obyvatel v péči o zeleň, veřejná prostranství a místní kulturní dědictví. Na druhém místě se umístila obec Luby (okres Cheb) v Karlovarském kraji, na třetím místě obec Čejč (okres Hodonín) v Jihomoravském kraji.

Starostka vítězné obce Cejle Pavlína Nováková převzala z rukou ředitele kabinetu ministra životního prostředí Marcela Ladky poukaz k čerpání dotace z Národního programu Životní prostředí (NPŽP) až do výše 1,4 milionu korun, a to jak na realizaci konkrétního environmentálního projektu, tak na reprezentaci Česka v mezinárodní soutěži Entente Florale Europe (EFE) 2026, do které obec se svým vítězstvím nominovala. Pomyslnou reprezentační štafetu Entente Florale Europe na závěr slavnostního vyhlášení předal paní starostce starosta obce Babylon Pavel Bambásek. Obec Babylon získala v letošním ročníku mezinárodní soutěže zlatou medaili a navázala na loňský „zlatý“ úspěch obce Chorušice.

Ostatní obce oceněné Zelenou stuhou v krajských kolech Vesnice roku 2025 převzaly poukaz k čerpání dotace z NPŽP až do výše 800 tisíc korun. Trojici nejvýše oceněných obcí věnovali věcné ceny i členové SZKT. Vítězná obec Cejle získala od firmy Husqvarna bezplatný pronájem profesionální robotické sekačky na jeden rok a všechny tři obce získaly ošetření stromů půdní injektáží od společnosti Groown v hodnotách 30, 40 a 50 tisíc korun. ●

► Vyšla **příručka k instalaci fotovoltaických elektráren** na veřejných budovách

Ministerstvo životního prostředí vydalo novou metodickou příručku, která městům a obcím poradí, jak instalovat fotovoltaické elektrárny na střechy veřejných budov pomocí vlastní projektové společnosti a projektového financování.

Příručka popisuje model financování s minimem vlastních prostředků, v podstatě z budoucích úspor na spotřebě elektrické energie. Cílem je vyrobit energii určenou primárně pro vlastní spotřebu, případně pro sdílení do dalších objektů v rámci komunity.

„Veřejné budovy čekají v následujících letech významné výzvy v oblasti dekarbonizace. Naši rolí je samosprávám poskytnout jasný návod, jak postupovat, aby byla zajištěna nejen ekonomická stabilita a kulturní i architektonická ochrana budov, ale také ochrana životního prostředí. Sám jsem model městské projektové společnosti pro realizaci FVE rozjel už během svého působení ve vedení města Brna, a proto vím, že instalace fotovoltaických elektráren na střechách veřejných budov je moderní a udržitelný způsob, jak snížit energetické náklady a zároveň přispět k ochraně klimatu. Nová příručka nabízí praktický model projektové

společnosti a financování, díky kterému mohou města a obce investovat do solární energie s minimem vlastních prostředků – v podstatě z budoucích úspor. Jsem rád, že ministerstvo přináší další nástroj, jak mohou municipality efektivně realizovat dekarbonizační opatření na svých budovách,“ uvedl ministr životního prostředí Petr Hladík.

Metodická příručka pro města a obce, určená k instalaci fotovoltaických elektráren na střechách veřejných budov pomocí vlastní projektové společnosti a projektového financování, umožní veřejné a státní sféře budovat solární elektrárny na střechách budov s výrobou určenou primárně pro vlastní spotřebu a sdílení do dalších objektů v rámci komunity, a to financováním s minimem vlastních prostředků v podstatě z budoucích úspor na spotřebě elektrické energie.

Příručka detailně popisuje proces přípravy, vlastní realizaci projektu, provoz fotovoltaických systémů i obchodní model, na kterém je řešení postaveno, a to s ohledem na specifika veřejného sektoru. Součástí je také podrobný finanční model, který při zadání základních parametrů budovy a výroby umožňuje v krátkém čase vyhodnotit finanční náročnost a efektivitu instalace, velikost akumulace, finanční úspory za energie v objektu a komunitě a také předpokládanou návratnost. Všechny výstupy jsou strukturovány tak, aby bylo možné je vyhodnotit a orientačně posoudit bankovní financování a nároky na vlastní rozpočet.

Po příručce k energeticky úsporné renovaci architektonicky a historicky cenných budov se v krátké době jedná o další nástroj pro municipality, jak realizovat dekarbonizační opatření na jejich budovách.

Nová příručka k instalaci FVE na střechách veřejných budov včetně finančního modelu je volně přístupná na stránkách Ministerstva životního prostředí a bude také součástí agendy nově zřizovaných krajských energetických center. ●

VE STARÉM PLZENCI POSTAVILI SPORTOVNÍ HALU A ROZŠÍŘILI ŠKOLU. STAROSTA: **BYLO TO HODNĚ PRÁCE, ALE STOJÍ TO ZA TO**

Ve Starém Plzenci přistavěli ke škole další pavilon a nedaleko vystavěli sportovní halu, která slouží nejen žákům, ale i veřejnosti. Při stavbě se využily nejmodernější technologie, které zajišťují maximální úsporu energií. Sportovní hala má například zelenou střechu, která slouží zároveň jako hřiště. **O dokončené stavbě i o možnostech financování jsme se bavili se starostou Starého Plzně Janem Eretem.**

Jak velkou událostí bylo pro vaše město otevření přístavby školy a nové sportovní haly?

Z úst pamětníků, kterých si velmi vážím, zaznívala i věta, že pro naše město se jedná o stavbu století. Pro některé z nich bylo otevření školy a haly skutečně velmi emotivní událostí. Už v šedesátých letech minulého století usilovali tehdejší sportovci i vedení města o stavbu nové haly. Součástí slavnostního otevření byly i navazující dny otevřených dveří, kterými za dva dny prošlo více než tisíc lidí. Z návštěvníků jsem cítil nadšení, údiv i hrdost na naše město.

Otevírali jste 1. září. V době, kdy děláme rozhovor, uplynuly od počátku provozu necelé dva měsíce. Jaké máte zatím ohlasy od učitelů, rodičů a případně i obyvatel města?

Od té doby proběhly již i třídní schůzky, sportovní utkání i jednání s vedením školy. Ohlasy jsou kladné, od příjemného prostředí až po vyřešení problému s nedostatkem kapacity a docházkovou vzdáleností odloučeného pracoviště, které bylo díky stavbě školy zrušeno. Tématem jsou samozřejmě i drobné nedostatky, například nastavení vzdělávacího programu, nová školní kuchyně vyžaduje dlouhodobější zaškolení, nastavuje se i provoz nové sportovní haly.

Proč jste se rozhodli školu rozšířit a jaké výhody to přinese dětem a rodičům?

Starý Plzenec zažívá a bude zažívat dlouhodobý populační růst, vývoj je zde trochu jiný, než je průměr Česka. Situace se před několika lety stala neúnosnou a vzniklo odloučené pracoviště základní školy. Před dokončením stavby muselo už šest tříd denně docházet do vzdáleného historického objektu školy na Malé Straně a následně se vracet a stravovat v hlavní budově v centru města.

Očekáváte, že počet školáků dále poroste. Pamatuje na to dimenze přístav-

by, nebo postupem času chystáte další rozšíření?

To je komplikovaná otázka. V nejbližších letech stavbu další základní školy neplánujeme, nová přístavba by měla stačit, i když možná hraničně. Pravděpodobně ale nebudeme moci zvětšit spádovost o další okolní obce, které by měly zájem. Potřebné bude ale zvýšit kapacitu mateřských škol.

Společně s přístavbou jste u školy otevřeli novou sportovní halu. Je poměrně unikátně architektonicky řešená. Jak dlouho trvala příprava projektu?

Jak jsem už zmínil, o stavbu se usilovalo již více než šedesát let. Vzniklo více návrhů i projektová dokumentace se stavebním povolením, která po změně vedení nebyla realizována. Důležitý milník byl leden 2017, kdy tehdejší vedení města vypsal architektonickou soutěž a její vítěz připravil unikátní řešení. Zvítězil návrh z větší části do terénu zapuštěné sportovní haly s pobytovou travnatou plochou na střeše.

Novostavba je v pasivním standardu, má tedy velmi nízkou spotřebu energií. Bude to významná úspora v provoz-

ních nákladech a vidíte v tom i jiné přínosy?

Je to i určitý vzor do budoucna, jak může město přemýšlet i o dalších stavbách a usilovat o nízké spotřeby energií. Dalšími přínosy může být řízené větrání, kde může mít nižší hladina CO₂ kladný vliv na zdraví a žáků i učitelů. Architekt tak mohl pracovat s velkými okenními plochami jak ve vnějších stěnách, tak dokonce i do chodby. Pobyt ve třídách je tak estetický zážitek. Absence větrání velkými okny má vliv i na zvýšení bezpečnosti. Samostatnou kapitolou je možnost řízení využití elektrické energie ze solární elektrárny na střeše budovy školy.

Jak je pro město velikosti Starého Plzně těžké tak velkou investici financovat? Na financování jste využili několik dotací. Bylo by možné stavbu uskutečnit i bez dotační podpory? A pokud ano, jak významně by to zatížilo městský rozpočet?

Přípravou a limity financování jsme se zabývali zhruba deset let. Mohu zodpovědně říci, že stavbu by nebylo možné realizovat bez podpory. Oblasti dotací jsem se profesně dlouhodobě věnoval a v tomto projektu jsme přistoupili k návrhu nejobtížnějšího konceptu financování, se kterým jsem se kdy setkal. Využili jsme možnosti fázového financování z OPŽP ze dvou výzev a zkombinovali jsme ho s dotací z MŠMT. Tím nám vznikl tlak jak na komplikovanou přípravu projektu, tak na termín dokončení stavby. První dodatek smlouvy o dílo na stavbu spočíval ve zkrácení lhůty pro stavbu o několik týdnů. Složitá byla i administrace všech dotačních procesů. Zde nám významně pomáhala Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje.

Vy osobně máte tedy s dotačními programy profesní zkušenosti, které využíváte ve funkci starosty. Co je podle vás nejdůležitější pro to, aby obec byla v žádostech o dotace úspěšná?

Znáť vlastní město, ideálně s podporou nějakého kvalitního strategického dokumentu, u nás je to program rozvoje, který jsme nedávno aktualizovali. Pro jednotlivé záměry pak vyhledat odpovídající dotační tituly jak horizontálně, tak vertikálně. Tedy rozlišovat druh investice, kdy je lepší krajská dotace a kdy dotace státní či unijní a podobně. Plně respektovat pravidla dotace, vždy začít od indikátorů a cílů dotačních titulů, přes termíny až po pravidla publicity. Cíleně navštěvovat konference a ptát se. My jsme i organizovali schůzky a vyjasňovali pravidla našeho konceptu. A asi i mít cit a znalosti pro realizaci stavby, která bude zohledňovat jak potřeby stavby samotné, třeba na vícepráce, tak limity dotačních i jiných zákonných pravidel. Odpovědět na tuto otázku vyčerpávajícím způsobem by vydalo na celodenní seminář.

Důležitý milník byl leden 2017, kdy tehdejší vedení města vypsal architektickou soutěž a její vítěz připravil unikátní řešení. Zvítězil návrh z větší části do terénu zapuštěné sportovní haly s pobytovou travnatou plochou na střeše.

Jsou nějaká obecnější doporučení, která by se mohla starostkám či starostům při přípravě a financování takto velkých projektů hodit?

Vytvořit kompletní tým, soustředit se na technický dozor investora a na administrátora dotace, neustále navzájem komunikovat a osobně hlídat všechny důležité termíny. V posledních měsících jsem na stavbu chodil každý den včetně víkendů a často jsme tak zachytili včas menší či větší nedostatky. Důležité je i odborně personálně posílit aparát úřadu. Byť to není populární krok, investice do lidí se většinou několikanásobně vrací.

Některé menší obce mohou zehrat na to, že nemají dostatečný úřednický aparát, který by mohl dotace administrovat. Je

i pro ně podle vás nějaká cesta, jak se o peníze z dotací ucházet?

Pokud má obec na spolufinancování akce a k tomu určitou rezervu, pak lze většinu služeb zajistit externě. Finanční stránku ale musí vždy zhodnotit vedení obce.

Jaké vidíte největší výzvy nebo úskalí při čerpání dotací?

Jednoznačně největším úskalím, pokud nepočítám nízké alokace finančních prostředků, jsou dotační termíny pro dokončení stavby. A samozřejmě i cena jednotlivých služeb, od zpracování různých podkladů typu demografická studie až po samotné administrace dotací. Často se to ale sejde a vše proběhne včas a v klidu.

Využili jste jako město v poslední době dotace i při dalších investicích, a pokud ano, pro co konkrétně?

Dotací využíváme velké množství, nejvíce asi z OPŽP, od modernizace sběrného dvora přes kompostéry až po zmíněnou stavbu sportovní haly a školy. Čerpáme i z titulů Plzeňského kraje, například na územní studii krajiny, nebo i z dalších fondů Evropské unie, například na cyklostezky.

Chcete vybudovat nový park v centru města. Jak bude vypadat, čemu bude sloužit a budete k financování investice žádat o dotační podporu?

Parky máme v plánu budovat dokonce dva, v jednom případě se jedná o revitalizaci již užívaného veřejného prostoru a v druhém jde o zcela nový park přímo v centru města. Čerpat chceme z ITI IROP Zelená infrastruktura a v tomto duchu nyní probíhá zpracování projektů. Park v centru města bude plnit různé funkce v jednotlivých zónách, od sportovní přes historické akcenty až po odpočinkovou s využitím dešťových vod v jezírku.

Máte některé další rozjeté projekty, případně projekty, o jejichž realizaci uvažujete?

Připravujeme několik desítek projektových dokumentací a o další nápady pro jednotlivé části města není nouze. V majetku města je totiž i hrad Radyně nebo areál hradu Stará Plzeň. Kromě tvrdých projektů jsme například nově zřídili funkci kastelána a nyní probíhá výběrové řízení. Péče o majetek i život ve městě má neuvěřitelné množství podob. ●

► Dotace podpoří **recyklaci textilu** a textilního odpadu

Ministerstvo životního prostředí vyhlásilo novou dotační výzvu zaměřenou na podporu recyklace textilu a textilního odpadu komunálního původu. **Výzva v objemu 80 milionů korun má za cíl stabilizovat stávající systém zpracování, rozšířit jeho kapacity a zajistit, aby co nejvíce použitého textilu bylo dále využito** – místo toho, aby skončilo na skládkách. Žádosti je možné podávat prostřednictvím Národního programu Životní prostředí.

Nová výzva přichází v přechodném období před spuštěním systému rozšířené odpovědnosti výrobců (zkráceně EPR), který má v budoucnu přenést část odpovědnosti a nákladů na ty, kdo textil uvádějí na trh. „Na evropské úrovni byl schválen systém EPR pro textil, který bude muset Česko v tomto volebním období zavést. Protože je trh s recyklací textilu v Evropě nyní nestabilní a někteří zpracovatelé v zemích bez tohoto systému končí, zavádíme dočasnou podporu. Ta má pomoci udržet a rozvíjet české recyklační kapacity, dokud nezačne systém EPR plně fungovat. Zároveň tím vyrovnáme podmínky s ostatními státy Evropské unie, kde už systém platí a kde mají zpracovatelé textilního odpadu výhodnější postavení,“ uvádí ministr životního prostředí Petr Hladík. „Naší prioritou je, aby textil nekončil na skládkách, ale dostal druhou šanci – ideálně recyklaci. Chceme, aby výrobci přemýšleli o tom, z čeho své produkty vyrábějí. Systém rozšířené odpovědnosti je cesta k udržitelnějšímu materiálu, nižším nákladům pro obce i domácnosti a především k méně odpadu. Než však EPR odstartuje, potřebujeme

stabilizovat a podpořit stávající recyklační síť a právě tomu má pomoci tato výzva,“ dodává.

Podle odhadů se v Česku každoročně vyprodukuje kolem 60 000 tun textilního odpadu, z čehož 19 % končí na skládkách. I přes existenci zhruba 10 000 sběrných míst je kapacita zpracovatelských zařízení stále nedostačující: aktuálně u nás působí jen sedm nebo osm firem, které ročně zvládnou zpracovat asi 40 000 tun. Složitost materiálů a směsí vláken celý proces dále komplikují.

O příspěvek ve výši dvě koruny na kilogram recyklovaného textilního materiálu, který byl předán ke znovupoužití či materiálovému využití, mohou žádat zpracovatelé zajišťující primární recyklaci textilu a komunálního textilního odpadu s cílem ho následně zpracovat nebo využít.

Další kritéria, která musí žadatelé splňovat, upřesňuje Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR, jehož úřad bude

žádosti přijímat a dotace vyplácet: „Provozní podporu cílíme na zpracovatele, kteří mají se zpracováním textilu již zkušenosti, proto požadujeme, aby tuto činnost provozovali alespoň od ledna 2023 a aby současně v roce 2023 zpracovali minimálně 100 tun textilu a recyklovali ho s účinností nejméně 50 %.“

Konkrétním příkladem takového žadatele může být například Diakonie Broumov, která se sběru a zpracování odpadu věnuje již přes deset let. „Diakonie Broumov, která ročně vytrídí kolem 6 000 tun textilu z více než 2 000 obcí, je ukázkovým příkladem, jak propojit sociální poslání se smysluplnou recyklací. Chceme podobné projekty podporovat po celé zemi. Jejich přístup je skvělým příkladem efektivní recyklace, která je v současné době všudypřítomného levného textilu potřeba,“ zdůrazňuje ministr Petr Hladík.

Na každý rok bude možné podat jednu žádost. V ní bude nutné uvést, jaké množství plánuje žadatel v daném roce zrecyklovat a následně dále využít. „Čím větší toto číslo bude, tím vyšší provozní podporu žadatel na daný rok získá. Maximální míra podpory bude omezena limitem veřejné podpory de minimis. Žádost na další rok pak půjde podat až po vypořádání předchozí podpory,“ upřesňuje Petr Valdman.

Žádosti Státní fond životního prostředí ČR přijímá elektronicky do 30. června 2027. Vedle této výzvy mohou zpracovatelé textilu využít také kombinaci dotace a záruky za komerční úvěr v rámci Operačního programu Životní prostředí. Na tuto podporu je připravena alokace ve výši jedné miliardy korun a je určena mimo jiné i pro textilní odpad z domácností. ●

► **Politika krajiny** zlepší ochranu přírody i plánování výstavby

Česká krajina čelí problémům, které ovlivňují její schopnost plnit funkce nezbytné pro lidskou společnost. Jedním z problémů je úbytek biodiverzity a eroze ohrožující úrodnost půdy, nedostatečná schopnost zadržovat vodu zase škodí během sucha i povodní.

Právě dlouhodobé zlepšování stavu krajiny je cílem strategického dokumentu Politika krajiny v gesci Ministerstva životního prostředí, který na konci října schválila vláda.

„Už od 90. let má Česká republika dluh vůči své krajině, který nyní postupně splácíme. Je potřeba se dívat komplexně na funkčnost krajiny, na její průchodnost a vzájemné souvislosti. Zatímco obce zvládly územní plánování svých intravilánů, problémem zůstává extravilán, tedy krajina jako propojený systém, který aktuálně není v dobrém stavu a vyžaduje obnovu. Politika krajiny přináší ucelený přístup k jejímu rozvoji, plánování a správě. Usiluje o posílení rozhodovací role obcí i občanů a zaměřuje se na lepší ochranu půdy a vody i na adaptaci krajiny na klimatickou změnu. Tento dokument ukazuje, jak v krajině žít, jak o ni pečovat a zachovat ji zdravou pro budoucí generace,“ vysvětluje ministr životního prostředí Petr Hladík.

A dodává: „Je potřeba zaměřit se na obnovu krajiny a přírody. Například kvůli erozi každoročně ztrácíme přibližně 21 milionů tun ornice, což lze vyjádřit jako ztrátu 4,3 miliardy korun ročně. V důsledku narovnávání řek během minulého režimu jsme přišli o třetinu celkové délky toků. A za posledních dvacet let vymizelo zhruba 31 % polních a lučních ptáků. To vše negativně ovlivňuje nejen přírodu, ale i zemědělskou produkci, kvalitu života a schopnost krajiny čelit dopadům klimatické změny.“

Schválená Politika krajiny je strategický dokument, který se komplexně věnuje plánování, ochraně a využívání krajiny a stanovuje cíle a opatření do roku 2050 v klíčových oblastech. Těmi je například obnova hydrologických funkcí krajiny a posílení retenční schopnosti území, zachování a obnova biodiverzity a propojení území nebo zlepšení struktury zemědělské krajiny. Dalšími tématy jsou adaptace lesů na klimatic-

kou změnu s důrazem na jejich pestrost, koordinace rozvoje dopravní, technické a zelené infrastruktury nebo vzdělávání a zapojení veřejnosti do péče o krajinu.

Na přípravě Politiky krajiny se podílelo více než 60 odborníků z veřejné správy, vědecké obce, odborných organizací i nevládního sektoru. Na strategický dokument přímo navazuje metodika krajininného plánování. Přípravou odborných podkladů pověřilo MŽP Výzkumný ústav pro krajinu (VÚK). V šesti pracovních skupinách, zaměřených na biodiverzitu, vodu, lesnictví, zemědělství, sídla a infrastrukturu, byli zapojeni také zástupci resortů pro místní rozvoj, zemědělství, dopravy a průmyslu a obchodu.

Podle Politiky krajiny musí rozvoj zastavěného území a infrastruktury respektovat přírodní a kulturní hodnoty krajiny, včetně přílišného zastavování doposud volné krajiny. Nově zastavěné plochy musí počítat s dopravní, technickou a zelenou infrastrukturou, ale také s infrastrukturou sociálních služeb a s podílem veřejných prostranství. Stavby dopravní a technické infrastruktury celostátního významu je nutné vzájemně koordinovat již ve fázi plánování a projektování. ●

► Stromem roku je **Oldřichův dub z Peruce**

Češi a Češky letos opět svými hlasy rozhodli o zeleném symbolu České republiky. Stal se jím Oldřichův dub z Peruce v Ústeckém kraji.

Uspěl v anketě Strom roku, kterou každoročně pořádá Nadace Partnerství. Strom, který nominovaly Ivana Hlušítková a Jitka Kržová společně s dětmi z Lesního klubu Kořínek, v anketě nasbíral 9 778 hlasů. Druhé místo obsadila Hruška na Radovách ze Zlínského kraje. Strom nominovaný folklorním souborem z Míkovic získal v anketě 8 571 hlasů. Vítězné trio uzavírá Vrba v Brdatkách ze Středočeského kraje. Strom, který v anketě získal 5 362 hlasů, nominovala Marcela Bergerová společně s komunitou z Talichovského údolí. Kompletní výsledky ankety jsou k dispozici na webu www.stromroku.cz.

Jeho majestátní výška budí respekt a obdiv, které objímají jeho kmen, zase obdiv k jeho odolnosti. Starý strom, opředen pověstí o setkání knížete Oldřicha a Boženy, tu dělá pocestným společníkem již 1 000 let. Dle legendy jel v dávných dobách kníže Oldřich ve zdejších lesích na koni a zahlédl u potůčku pod dubem sličnou dívku selského původu Boženu, která tady prala prádlo. Na první pohled se do ní zamiloval a vzal si ji za ženu. Božena se tak stala kněžnou.

„Jsem rád, že se opět ukázalo, jak moc lidem záleží na prostředí, ve kterém žijí, a že stromy vnímají jako přirozenou součást krajiny i svých životů. Děkuji všem, kteří se zajímají o naši přírodu, pečují

Foto: Tomáš Kalous

Dub je památným stromem a je státem chráněný. Díky vítězství v anketě Strom roku obdrží odborné arboristické ošetření...

o stromy a přispívají k tomu, aby byla krajina kolem nás krásnější a zdravější – například výsadbou stromů, zakládáním remízků, alejů či jiných přírodních blízkých opatření,“ uvádí ministr životního prostředí Petr Hladík a dodává: „Letos zvítězil Oldřichův dub z Peruce – majestátní strom, který odolal věkům i dvěma požárům a který do ankety nominovaly dvě aktivní paní společně s dětmi z Lesního klubu Kořínek. To je pozitivní signál pro přírodu i celou společnost – ukazuje, že si přírodu vážíme, vedeme k její ochraně i nejmladší generaci a pečujeme o stromy, které tu mnohdy přežijí několik lidských generací.“

„I senior ve věku tisíce let dokáže získat srdce tisíců Božen a Oldřichů. Díky anketě se podařilo propojit obdivovatele přírody a zejména stromů – ať už osobně na výstavě Strom roku při krajských dožínkách, nebo na námi pořádané slavnosti, kde se sešlo kolem sedmdesátky místních i přespolních, od dětí po seniory, tak i prostřednictvím sociálních sítí. S prosbou o hlas a žádostí o podporu v anketě jsme oslovovaly osobně návštěvníky a návštěvnice Peruce, ale také jsme využily sociální síť, místní tisk, krajský úřad i městské a obecní úřady. Naši výzvu dostaly i základní a střední školy,“ komentují navrhovatelky dubu do ankety Iva Hlušítková a Jitka Kržová z Lesní školy Kořínek, jak se pro svého kandidáta snažily získat hlasy.

Oldřichův dub je odolný, překonal dva požáry, a tak může dál dohlížet na děti z místní lesní školky. Dub je památným

stromem a je státem chráněný. Díky vítězství v anketě Strom roku se mu dostane odborného arboristického ošetření od firmy Prostrom Bohemia. Stromy, které se v anketě umístily na druhém a třetím místě (Hruška na Radovách a Vrba v Brdatkách), obdrží ošetření formou kořenové půdní injekce.

„Letošní ročník ankety Strom roku ukázal, že Češi a Češky mají ke stromům skutečně silný vztah. Do ankety se zapojilo deset finalistů z osmi krajů České republiky, kteří dohromady nasbírali celkem 37 758 hlasů. Každý z nominovaných stromů má svůj příběh, který místní komunitu spojuje napříč generacemi. Těší nás, že se prostřednictvím ankety daří posilovat vztah veřejnosti k přírodě i zajímavým místům, která nás obklopují,“ říká koordinátorka ankety Strom roku Kateřina Bolečková.

Příští rok čeká anketu Strom roku významné jubileum – oslaví čtvrtstoletí od svého vzniku. Bude se tak jednat o speciální 25. ročník, který přinese i změnu tradičního konceptu. V jubilejním roce budou lidé hlasovat pro vybrané vítěze z minulých ročníků, kteří se utkají o titul nejoblíbenějšího stromu čtvrtstoletí. Více informací o podobě speciálního ročníku zveřejní Nadace Partnerství v příštím roce.

Anketa se koná pod záštitou ministra životního prostředí Petra Hladíka a za podpory Státního fondu životního prostředí. ●

► **Jedním z příkladů zlepšení krajiny jsou mokřady Jablonné** v severních Čechách, které vytvořil a o které se dlouhodobě stará spolek Čmelák z Liberce.

JABLONNÉ: JAK SE Z MÍSTA ČERNÝCH SKLÁDEK STAL MOKŘADNÍ RÁJ

Foto: Spolek Čmelák

1

Na okraji města Jablonné v Podještědí se ještě před dvaceti lety rozkládala zanedbaná plocha plná černých skládek, zarostlá rákosem a bez většího ekologického významu. V roce 2005 se spolku Čmelák podařilo v dražbě získat prvních šest hektarů těchto pozemků. Vize byla jasná: vytvořit z nevábného místa přírodní areál, který bude sloužit lidem i přírodě. Po několika letech příprav, projektování a vyjednávání začala v roce 2013 fyzická revitalizace. Zmizely skládky, přijely bagry, vznikly první tůně a na místo se pomalu začala vracet příroda.

První tůně změnily lokalitu k nepoznání. Kromě celé řady druhů živočichů, od vážek přes skokany až po třeba potápky, si toho všimli i lidé. Nejprve místní a postupně i přespolní. Lokalita totiž leží na okraji města Jablonné v Podještědí, z náměstí jste tam za pět minut. „Výbudování návštěvnické infrastruktury zabralo ještě několik dalších let, zejména získat finance bylo obtížné, ale nakonec se i to podařilo. Kromě rodičů s dětmi, seniorů nebo pejskařů si cestu do nového areálu našli i místní teenageři, z čehož máme opravdu radost,“ říká Jan Korytář ze Čmeláka. Mokřady se staly oblíbeným místem také pro různé exkurze a terénní ekologickou výchovu.

Druhá etapa projektu, realizovaná ve spolupráci s Institutem pro udržitelný rozvoj, přinesla rozšíření areálu o dalších dvadvaacet tůní v navazující lokalitě Česká Ves. Díky podpoře z Operačního programu Životní prostředí a od Libereckého kraje se podařilo přerušit staré meliorace a vytvořit rozsáhlou soustavu vodních ploch, které nejenže zadržují vodu v krajině, ale vytvořily i nové biotopy pro celou řadu chráněných druhů.

Celá lokalita o rozloze bezmála deseti hektarů je dnes domovem mnoha vzácných druhů. Mezi nejvýznamnější patří ledňáček říční, čolek obecný, rosnička zelená, užovka obojková, kuňka ohnivá nebo polák chocholačka. Z rostlin tam rostou stabilizované populace kosatce sibiřského, ďáblíku bahenního nebo vachty trojlísté. Významná je také přítomnost celé řady hmyzu, zejména vážek, motýlů a vodních brouků. Jedná se zároveň o lokální biocentrum ÚSES, tedy místo plné života.

Revitalizace mokřadů není jednorázová akce, ale dlouhodobý proces. Lokalitu brzy osídlily ondatry a nutrie, jako jinde i tady je problém se zarůstáním tůní rákosem. Nutností je proto pravidelná údržba a péče

o louky, což je vše organizačně i finančně náročné i s ohledem na rozlohu celého areálu. S návštěvníky naopak žádné větší problémy nejsou, vandalismus a odhazování odpadků se zde vyskytují jen v minimální míře. Součástí lokality je i veřejné ohniště a ani s tím není žádný velký problém.

Potenciál místa pro biodiverzitu

Přestože se dnes na místě bývalých skládek vyskytují desítky chráněných a ohrožených druhů, potenciál lokality pro podporu biodiverzity je mnohem větší. Jeho využití je ale závislé na financích a lidské práci. „To je problém mnoha revitalizačních projektů. Miliony nebo desítky milionů věnované na vytvoření nových vodních prvků v krajině nejsou bohužel doprovázeny potřebnými penězi na jejich dlouhodobou a pravidelnou údržbu. Zejména nutnost o peníze žádat každoročně znovu, když je všem jasné, že se jedná o dlouhodobou činnost, zbytečně administrativně zatěžuje obě strany,“ říká Jan Korytář.

Mokřady Jablonné jsou příkladem úspěšné proměny zanedbané krajiny v živoucí přírodní areál. Díky spolupráci ekologů, veřejnosti, firem, Libereckého kraje a díky dotační podpoře vzniklo přes třicet tůní, které dnes hostí desítky chráněných druhů. ●

1. MOKŘADY JABLONNÉ – pohled na jednu z nově vytvořených tůň.

2. Každoroční **ORNITOLOGICKÁ EXKURZE** láká do mokřadů všechny generace.

3. Na okrajích tůň kvete **ĎÁBLÍK BAHENNÍ**.

4. KOSATEC ŽLUTÝ není chráněný, na jeho krásu mu to ale nic neubírá.

5. Jedním z nových obyvatel lokality je **UŽOVKA OBOJKOVÁ**.

6. Přírodní areál vznikl na okraji Jablonného **VE DVOU ETAPÁCH**.

7. SKOKAN SKŘEHOTAVÝ o sobě dá rád vědět.

8. Původní **MELIORAČNÍ PŘÍKOP** prošel zásadní proměnou.

► EKO FILM v Praze: Díl s minulostí, nebo deal s budoucností?

Ještě před samotným startem v Brně se 51. ročník festivalu EKO FILM představil v Praze událostí, která **spojovala minulost i budoucnost ochrany přírody a otevřela debatu o tom, jak se náš vztah k planetě proměňoval a kam směřuje dál.**

Program v Národním zemědělském muzeu přinesl živý podcast i diskuzi s výjimečnými osobnostmi. Připomněl také, že klimatická a environmentální témata jsou nadčasová a dotýkají se každého z nás. Večer otevřel živý díl populárního podcastu Přepište dějiny, v němž historici Martin Groman a Michal Stehlík zasadili ochranu přírody do širšího historického kontextu – od první republiky přes období komunismu až po současnost. „Environmentální témata nejsou v českých dějinách nic nového. Dnešní debata ukazuje, že ochrana přírody má hlubší kořeny a je důležité tyto souvislosti znát, abychom pochopili i současné výzvy,“ uvedl Michal Stehlík.

Jako speciálního hosta pozvali profesora Bedřicha Moldana, klíčovou osobnost moderní environmentální legislativy i mezinárodních vyjednávání. Patří k nejvýznamnějším odborníkům na dopady lidské činnosti na ekosystémy. „Jsem velmi rád, že se Bedřich Moldan stal čestným hostem letošního EKO FILMu v Praze. Právě kombinace jeho odbornosti, zkušeností a osobní integrity z něj dělá autoritu, která má co říct i dnes. Věřím, že setkání s ním je motivací a inspirací pro nás všechny,“ zdůraznil prezident festivalu Ladislav Miko.

Na podcast navázala panelová diskuse *Pro moderní Česko: Moderní energetika a budoucnost*, pořádaná ve spolupráci se Svazem moderní energetiky. Pod moderátorským vedením Soni Klepek Jonášové se diskutovalo o udržitelné transformaci české energetiky. „Změna klimatu představuje nepopíratelnou skutečnost, a pokud chceme zachovat krajinu pro plnohodnotný život našich dětí a vnoučat, musíme jednat bez odkladu. Ochrana přírody a rozvoj moderní energetiky jsou dlouhodobými výzvami, které vyžadují spolupráci, kontinuitu a odvalu. Modernizace energetiky představuje nejen příležitost k inovacím a úsporám, ale je zároveň nezbytným krokem pro udržení ekonomické konkurenceschopnosti. Podobné debaty ukazují, že cesta k udržitelné budoucnosti musí být aktivní, s respektem k přírodě i společnosti,“ uvedl ministr životního prostředí Petr Hladík.

„Klimatická změna není abstraktní hrozba budoucnosti – je realitou, která se dotýká životů lidí už dnes. Akce jako EKO FILM připomínají, že ochrana planety spočívá nejen v mezinárodních dohodách, ale i v každodenních rozhodnutích každého z nás. Debata o moderní energetice ukazuje, že máme k dispozici technologie i znalosti, teď je potřeba propojit je s potřebami lidí a společně je uvést do života,“ doplnila expertka na klimatická témata Magdalena Davis.

Podle výkonného ředitele Svazu moderní energetiky Martina Sedláka je právě tato spolupráce klíčem k reálné změně:

Foto: archiv SFŽP ČR

Letošní ročník EKO FILMu přinesl silnou konkurenci a vítězné snímky bezesporu patří k současné špičce environmentální kinematografie. Tyto filmy informují o klíčových ekologických tématech, inspirují k akci i změně přístupu k našemu životnímu prostředí – a dokážou chytout za srdce.

„Budoucnost české energetiky stojí na moderních a čistých zdrojích. Debaty jako tato spojují politiky, odborníky i veřejnost a hledají praktická řešení, jak naši planetu chránit.“

Pražský večer předznamenal hlavní program festivalu a letošní motto „Deal? Děl?“, které propojuje anglické deal (dohoda) s českým díl (děle) a klade zásadní otázku: Dokáže se lidstvo dohodnout s přírodou, nebo budeme nezbytné kroky dál odkládat?

51. MFF EKO FILM proběhl od 16. do 19. října 2025 v Brně a nabídl 25 dokumentárních snímků z celého světa. Porota ocenila filmy ve třech kategoriích a udělila také Grand Prix – Cenu ministra životního prostředí. „Letošní ročník EKO FILMu přinesl silnou konkurenci a vítězné snímky bezesporu patří k současné špičce environmentální kinematografie,“ uvedl prezident festivalu Ladislav Miko. „Tyto filmy informují o klíčových ekologických tématech, inspirují k akci i změně přístupu k našemu životnímu prostředí – a dokážou chytout za srdce.“

stupu k našemu životnímu prostředí – a dokážou chytout za srdce.“

Hlavní festivalovou cenu Grand Prix – Cenu ministra životního prostředí si odnesl film *Had a kosatka* (The Snake and The Whale). Dokument odkrývá příběh řeky a ukazuje, jak čtyři přehrady změnil život nejen rybám a kosatkám, ale i samotnému vztahu člověka k přírodě.

Při příležitosti konání festivalu podepsalo Ministerstvo životního prostředí memorandum o spolupráci s pěti brněnskými univerzitami a vysokými školami – Mendelovou univerzitou, Masarykovou univerzitou, Vysokým učením technickým, Univerzitou obrany a Janáčkovou akademií múzických umění. Společně deklarují podporu EKO FILMu jako mezinárodní platformy, která propojuje vzdělávání, umění, vědu a veřejnou diskusi a přináší inspiraci široké veřejnosti. ●

► Inspirativní klimatické projekty na obrazovkách České televize

Pod názvem „**Česko a Evropa řeší klima III**“ startuje od 13. listopadu 2025 v České televizi nový čtyřdílný seriál. Osvětově-informační cyklus nabídne divákům příklady dobré praxe v oblasti klimatických opatření.

Foto: Daniel Tichý

„Opět jsme s kamerou zavítali do více než třiceti lokalit, abychom zmapovali konkrétní projekty obcí, měst, firem a dalších klíčových aktérů, které přispívají ke snížení emisí skleníkových plynů nebo pomáhají přizpůsobit se dopadům klimatických změn. Zajímala nás pokračující proměna tuzemské energetiky, dekarbonizační aktivity průmyslových podniků a také oblast renovace budov a energetických úspor. A nezapomněli jsme ani na příklady klimatických adaptací, např. v podobě realizace protipovodňových opatření či budování prvků tzv. modro-zelené infrastruktury. Z natáčení si odnášíme řadu inspirativních zkušeností ze setkání s lid-

mi, kteří se ochraně klimatu věnují s nadšením, ale zároveň s velkou mírou erudice a profesionality,“ poznamenal k seriálu jeho moderátor Michal Žák.

Mezi představenými úspěšnými projekty na lokální úrovni figuruje i řada těch, které byly finančně podpořeny z evropských a národních dotačních programů spravovaných Státním fondem životního prostředí ČR. „Je důležité, že pořad seznámí širokou veřejnost s přínosy projektů spolufinancovaných z evropských zdrojů, jako je Modernizační fond, Národní plán obnovy nebo Operační pro-

gram Životní prostředí. Co do objemu financí jsou pro nás evropské fondy nepostradatelné, díky nim můžeme realizovat projekty, které významně posunují Česko k udržitelnější budoucnosti,“ uvedl Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR.

Pořad poběží na programu ČT2 od 13. listopadu do 4. prosince 2025, vždy ve čtvrtek vpoledne. Každý týden bude k vidění nový díl, a to jak na televizní obrazovce, tak v iVysílání na webu ČT. V tomto internetovém archivu bude pořad kdykoliv k dispozici pro zpětné přehrání a zhlédnutí. ●

► Evropská komise vyslyšela požadavky ČR a navrhla změny, které zamezí růstu cen emisní povolenky v systému ETS2

Komisař pro klima Wopke Hoekstra v říjnu na zasedání Rady ministrů životního prostředí v Lucemburku **představil očekávaný návrh opatření**, která mají stabilizovat cenu emisní povolenky v systému EU ETS 2 a zabránit tak dopadům na domácnosti i firmy.

Evropská komise tak reaguje na iniciativu, se kterou přišla Česká republika s podporou dalších osmnácti států EU.

„Je to pro Českou republiku úspěch. Evropská komise vyslyšela náš požadavek na úpravu systému EU ETS2 a představila konkrétní návrh změny legislativy, který vychází přesně z našich požadavků. Díky tomu bude možné stabilizovat cenu povolenky a účinně předcházet jejím výkyvům. Emisní povolenky tak neohrozí naše domácnosti ani drobné živnostníky či podnikatele. Nyní budeme usilovat

o to, aby se návrh schválil ještě do konce roku,“ říká ministr životního prostředí Petr Hladík, který se Rady ministrů životního prostředí v Lucemburku účastnil.

„Návrhy se ubírají směrem, který jsme prosazovali, a je důležité, aby se co nejdříve schválil. Lidé jsme slíbili, že nedopustíme, aby jim skokově zdražilo vytápění v domácnostech a pohonné hmoty a dnešní reakce Komise naši snahu jasně dokládá. Zároveň však nesmíme zůstat stát v půli cesty a musíme pokračovat v hledání podpory pro celkové odložení náběhu tohoto

typu povolenek. Proto apelují na budoucí vládu, aby v naší iniciativě pokračovala. V Unii totiž nestačí jen nadávat a kritizovat. Jen tvrdým vyjednáváním, trpělivým vysvětlováním našich pozic a budováním koalic lze prosadit konkrétní kroky, které skutečně pomohou našim občanům,“ uvádí premiér Petr Fiala.

Evropská komise v dopise, který ministru životního prostředí Petru Hladíkovi v úterý adresovala, představila celkem pět nástrojů.

„Tím hlavním je, že se uvolní na trh až čtyřnásobné množství emisních povolenek v případě, že tržní cena překročí 45 eur za tunu oxidu uhličitého. Komise také představila další mechanismy, které posílí cenovou stabilitu a předvídatelnost ceny povolenek. Mechanismus stabilizační rezervy zároveň bude fungovat i po roce 2030 a bude moci zasáhnout, pokud by cena povolenky nepřiměřeně rostla,“ vyjmenovává ministr Hladík. ●

► Karlovarský kraj **investuje do budoucnosti** keramiky a sklářství

Na začátku října odstartovala v Karlových Varech rekonstrukce Střední uměleckoprůmyslové školy keramické a sklářské, jedné z nejvýznamnějších vzdělávacích institucí svého druhu v Česku.

Projekt v hodnotě téměř 1,2 miliardy korun je financován z evropského Operačního programu Spravedlivá transformace, který spravuje Ministerstvo životního prostředí. Projekt představuje šestinu celkové alokace Karlovarského kraje z tohoto programu a patří mezi největší strategické projekty u nás. Zároveň jde o největší investici v kraji vůbec.

„Spravedlivá transformace není jen o investicích do infrastruktury, ale o skutečné proměně regionů. Karlovarský kraj je symbolem tradičních řemesel, která proslavila Česko po celém světě. Projektem vracíme těmto oborům budoucnost a zároveň dáváme mladým lidem i místní komunitě příležitost rozvíjet se v nových podmínkách. Spojení tradice

a inovací – to je cesta, jak udělat z transformace příběh úspěchu,“ uvedla Radana Leistner Kratochvílová, ředitelka programu z Ministerstva životního prostředí.

Rekonstrukce byla kvůli špatnému stavu plánována už delší dobu a její potřebu urychlila i havárie z roku 2017, kdy škola přišla o třetinu svých prostor a studenti se museli vyrovnat s nevyhovujícími podmínkami. Cílem projektu není pouze oprava historické budovy, ale také vybudování moderního vzdělávacího centra, které propojí tradiční řemesla s inovativními technologiemi.

Součástí nového areálu budou nejen moderní učebny včetně sklářské dílny, ale

také aula pro přednášky a besedy, dvě galerie (včetně výstavního prostoru pro sbírku porcelánu), tělocvična s tribunou a nástřešní venkovní hřiště. Vedle výuky zde budou probíhat také zájmové a vzdělávací kurzy pro širokou veřejnost.

Kapacita školy se po rekonstrukci zvýší o 170 studentů. Výuka se zaměří na tradiční keramiku, sklářství a výrobu porcelánu a také na jejich propojení s moderními technologiemi, jako je 3D tisk, ekologické výrobní postupy či digitalizace. První etapa projektu by měla být dokončena v září 2027, kolaudace je plánována na březen 2028. Autorem architektonické studie je ateliér Petr Hájek Architekti.

Projekt počítá se spoluprací s lokálními firmami, jako je např. Moser, Thun, dále s univerzitami a výzkumnými institucemi. Není to jen škola, ale i vzdělávací a komunitní centrum částečně přístupné veřejnosti. A také místo pro rekvalifikaci pracovní síly v regionu, který prochází transformací. ●

► Nymburk se pustí do **obnovy parku Ostrov**

Město Nymburk již zná dodavatele, který zajistí první etapu obnovy parku Ostrov. Cílem projektu je postupná revitalizace zeleně a úprava travnatých ploch v této významné městské lokalitě.

„V parku vysadíme 87 nových stromů a upravíme travnaté plochy, aby se Ostrov stal ještě příjemnějším místem pro odpočinek i procházky. Součástí projektu jsou také odborné arboristické zásahy a odstranění stromů, které jsou ve

špatném zdravotním stavu nebo představují bezpečnostní riziko,“ uvedl místostarosta Zdeněk Vocásek.

Při zadávacím řízení byla zveřejněna kompletní výzva k podání nabídky na pro-

filu zadavatele. Ve stanoveném termínu byly předloženy čtyři nabídky, přičemž hodnotícím kritériem byla nejnižší nabídková cena. Odborného arboristického ošetření se dočkají desítky stromů, některé budou pokáceny, vysadí se téměř devět desítek stromů nových. Součástí prací je i založení trávníků. Práce mají začít v listopadu letošního roku.

Město Nymburk podalo žádost o dotaci v Operačním programu Životní prostředí. ●

► **KRNAP vykoupil pozemky** na kraji Černého Dolu

Na loukách na východním okraji Černého Dolu mohl vyrůst další apartmánový komplex. Správě KRNAP se odkoupením těchto pozemků od investora podařilo ochránit rozsáhlé luční pozemky na hranici Krkonošského národního parku.

„Díky tomuto výkupu jsme odvrátili reálné riziko výstavby na zelené louce v jedné z mimořádných částí ochranného pásma národního parku. Pozemky teď můžeme spravovat tak, aby sloužily přírodě a obyvatelům i návštěvníci Krkonoš zde nadále nacházeli harmonickou krajinu, nikoli další komplexy investičních bytů,“ uvedl ředitel Správy KRNAP Robin Böhnisch. *„Výstavba severně od komunikace 297 nad Černým Dolem by prolomila dosavadní hranici zástavby a nevratně ovlivnila charakter celé lokality pod Černou horou. I proto mám z tohoto úspěchu upřímnou radost,*“ dodal Robin Böhnisch.

Rozsáhlé výkupy musí Správě KRNAP odsouhlasit Ministerstvo životního pro-

středí, v některých případech jako v tomto rovněž Ministerstvo financí. Děje se tak na základě důkladného odborného odůvodnění a obvykle mu také předcházejí dlouhodobá vyjednávání. Objem finančních prostředků na výkupy je velmi limitovaný.

Odkoupené parcely zahrnují luční pozemky o výměře přes 77 000 m², které se nacházejí v ochranném pásmu KRNAP, jsou součástí Evropsky významné lokality (EVL) Krkonoše a přiléhají k Ptačí oblasti (PO) Krkonoše v rámci soustavy Natura 2000. Mají vysokou přírodovědec-

kou a ochrannářskou hodnotu. Hostí cenná přírodní stanoviště, včetně chráněných lučních biotopů a fragmentů lučního lesa. Významná je i jejich role pro řadu ohrožených druhů – například pro chřástala polního.

Důležitým faktorem je také zachování historických stop po těžbě rud, které by plánovaná výstavba nenávratně zničila. Tyto krajinné prvky dnes vytvářejí cenná stanoviště pro rozmanitá druhová společenstva.

Ponechání pozemků, z nichž část je dosud vedena v územním plánu obce Černý Důl jako zastavitelná plocha, v soukromém vlastnictví by znamenalo tlak na jejich využití pro developerské projekty. Ochotou investora pozemky prodat a možností Správy KRNAP pozemky odkoupit toto riziko zaniklo. Výkup byl financován prostřednictvím Národního programu Životní prostředí. ●

► Česko získalo v Bruselu prestižní **ocenění** za podporu uhelných regionů

Česko si z Bruselu odváží významné evropské uznání. Na konferenci k pátému výročí Platformy pro spravedlivou transformaci (Just Transition Platform, JTP) získala ocenění JTP Champions Awards v kategorii „Lídr v implementaci Fondu pro spravedlivou transformaci (JTF)“.

Evropská komise tak vyzdvihla mimořádné úsilí Ministerstva životního prostředí jako řídicího orgánu, Státního fondu životního prostředí ČR jako administrátora a partnerů programu Spravedlivá transformace při prosazování principů udržitelné, sociálně citlivé a inovativní transformace uhelných regionů.

Program Spravedlivá transformace v České republice podporuje přechod Ústeckého, Karlovarského a Moravskoslezského kraje od uhlé ekonomiky k moderní, inovativní a udržitelné budoucnosti. Kombinuje strategické investice, menší projekty i nové finanční nástroje a díky tomu se daří podporovat inovace, rekvalifikace, nové technologie i regeneraci území. Český přístup k transformaci uhelných regionů je postaven na partnerské spolupráci s těmito třemi kraji. Důraz je kladen také na realizaci strategických projektů, které jsou vlajkovými loděmi probíhající změny těchto regionů.

„Spravedlivá transformace je založena na úzké spolupráci mezi státem, regiony a všemi aktéry v území – od veřejné správy po podniky, akademický sektor i neziskové organizace. Tento přístup je sice časově náročnější, ale právě v něm spočívá jeho síla. Díky němu dokážeme využít skutečný potenciál regionů, které se vyrovnávají s důsledky své těžební a průmyslové minulosti. Fond spravedlivé transformace je nejlepším dostupným nástrojem, jak jim pomoci růst a měnit se udržitelným způsobem,“ vysvětluje Jan Kříž, vrchní ředitel sekce ekonomiky životního prostředí MŽP, který převzal cenu a zároveň na konferenci vystoupil po boku generální ředitelky DG REGIO Themis Christophidou z Evropské komise.

„Na Ministerstvu životního prostředí se podařilo vytvořit silný tým, který umí efektivně koordinovat, spolupracovat a naslouchat potřebám krajů zasazených těžbou uhlí a procházejících transformací. Cílem je posílit místní ekonomiku a zvýšit konkurenceschopnost těchto regionů. Klíčovou roli přitom hraje rozvoj vzdělávání, podpora podnikání a chytré využívání území, zejména prostřednictvím obnovitelných zdrojů energie. Ocenění dokazuje, že Česko se v podpoře uhelných regionů skutečně posouvá kupředu. Je ale zásadní, aby tato podpora pokračovala i v nadcházejícím programovém období. Naším cílem je, aby lidé v Karlovarském, Ústeckém a Moravskoslezském kraji měli srovnatelné pracovní příležitosti, životní podmínky i možnosti trávení volného času jako obyvatelé ostatních částí země,“ říká ministr životního prostředí Petr Hladík.

Zásadní roli v úspěšném startu přeměny uhelných regionů sehrál vládní program RE:START, který už před vznikem programu připravil strategii s klíčovými prioritami pro jejich další rozvoj. V předstihu byla při-

Foto: DG REGIO

pravena také metodika pro výběr strategických projektů. Díky této přípravě mohly být projekty připravovány ještě před samotným schválením programu Spravedlivá transformace, což umožnilo rychlejší rozběh implementace a plynulejší čerpání prostředků. Tento proaktivní přístup umožnil rychlý start čerpání a plynulou realizaci projektů – což dnes staví Česko mezi nejúspěšnější členské státy Unie v implementaci Fondu pro spravedlivou transformaci.

„Naše strategie stojí na myšlence, že změna musí přicházet z regionů samotných – od jejich obyvatel, institucí i podniků. Proto podporujeme projekty, které vzešly přímo z místních potřeb, a zaměřujeme se na ambiciózní, ale dosažitelné cíle. Díky systematické práci navazující na program RE:START se podařilo vytvořit kvalitní zásobník projektů, které dnes naplňují vizi udržitelné transformace. Posilujeme výraznější využití finančních nástrojů. Už nyní jsme na ně vyčlenili 10 % prostředků programu, což je mezi ostatními operačními programy ojedinělé. Nové cíle až na 15 %, tedy přibližně 250 milionů eur,“ uvedla Radana Leistner Kratochvílová, ředitelka programu Spravedlivá transformace, jež na konferenci prezentovala v tematickém bloku „Spravedlivá transformace jako katalyzátor strukturálních změn v regionech“.

K pokroku v čerpání prostředků se vyjádřil ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman: „K 21. říjnu jsme měli schválené projekty s podporou ve výši 31,8 miliardy korun, což představuje téměř 80 % celkové alokace programu. Zájem o podporu z programu Spravedlivé transforma-

ce je mimořádný – žádosti nyní pokrývají více než 94 % dostupných prostředků a čerpání v regionech úspěšně pokračuje. Příjemcům jsme již proplatili přes 7,5 miliardy korun. To je jasný důkaz, že spravedlivá transformace nestojí jen na vízích, ale na konkrétních projektech, které pomáhají vytvářet pracovní místa, podporují inovace a zlepšují kvalitu života. Ocenění z Bruselu vnímám jako potvrzení, že jdeme správnou cestou.“

Česko se díky ocenění JTP Champions Awards zařadilo mezi hlavní evropské průkopníky spravedlivé transformace. Ocenění potvrzuje, že propojení environmentálních, ekonomických a sociálních aspektů transformace dává smysl a může být inspirací pro ostatní členské státy Evropské unie.

„Nyní jsme v okamžiku, kdy nastavujeme podobu rozpočtu a fondů EU pro období po roce 2027. Program Spravedlivá transformace nabízí uhelným krajům na míru šité podpůrné nástroje a je to nejkompaktnější podpora, které se jim dosud dostalo. Těmto regionům se v historii nedařilo využívat evropské zdroje a kvůli tomu se nerozvíjely tak rychle jako jiné části Česka nebo Evropy. Proces transformace z uhlé ekonomiky na ekonomiku bez uhlí není záležitostí jednoho sedmiletého programového období, zabere mnohem více času a je před námi ještě celá řada transformačních výzev. Proto si Česko bere jako jednu ze svých priorit pokračovat v podpoře uhelných regionů z evropských zdrojů. Rádi bychom na MŽP navázali na započatou práci, která je ceněna i na evropské úrovni, což nás těší a motivuje,“ nastiňuje další možné směřování ředitelka Radana L. Kratochvílová, která zároveň předsedá pracovní skupině pro budoucnost Spravedlivé transformace zřízenou Evropskou komisí. ●

► Moderní bezbariérová stavba v centru města poblíž kapacitního parkoviště a zastávky MHD, ve které si občané vyřídí vše potřebné na jednom místě.

To je nová budova Městského úřadu Česká Lípa, která se občanům otevřela poprvé v minulém roce. Najdou ji v ulici U Synagogy a vznikla díky kompletní rekonstrukci budovy bývalé České pojišťovny z roku 1995.

ČESKÁ LÍPA ÚŘADUJE V MODERNÍ BUDOVĚ

Do nové budovy se přesunulo přibližně šedesát úředníků z jiných tří budov městského úřadu. V budově najdou občané pracoviště řidičských oprávnění, evidence obyvatel a osobních dokladů i obecní živnostenský úřad a registr vozidel a také nepřepážková pracoviště, jako je oddělení přestupků, oddělení místních poplatků a vymáhání a odbor dopravy. V budově bude také hlavní pokladna úřadu a recepce.

Rekonstrukce začala v září 2022, stavebně byla budova dokončena v září 2023, následovala montáž nábytku, vyvolávacího systému a dalšího nutného vybavení. Celková rekonstrukce stála 95 milionů korun. Městu se podařilo na rekonstrukci získat dotaci ve výši 13,5 milionu korun z Národního plánu obnovy.

„Jsem nesmírně vděčná za to, že jsme se před pěti lety rozhodli tuto opuštěnou budovu koupit do majetku města a udělat z ní novou úřadovnu. Oproti původnímu záměru, kdy hrozilo, že se z ní stane ubytovna, slouží občanům nejen města Česká Lípa, ale celého území ORP Česká Lípa, tedy 41 dalších obcím. Budovu jsme zrekonstruovali s myšlenkou na to, že bude výhradně sloužit veřejnosti, a tak bude vždy plná pohybu a života. A právě pohyb, život a vnitřní

DNA města, ke kterému patříme, nám bude vždy připomínat také umělecké dílo z dílny místní sklářské firmy Preciosa ve formě DNA, které zdobí vstupní halu nové úřadovny. Symbolizuje život, ducha a potenciál našeho města,“ uvedla starostka města Jitka Volfová.

Opuštěný objekt koupilo město Česká Lípa v roce 2019 za 18 milionů korun. Záměrem bylo budovu opravit jen částečně, nicméně podrobné zkoumání jejího stavu ukázalo, že je v mnohem horším stavu, než se předpokládalo. Město tak zvolilo cestu kompletní rekonstrukce a změny dispozice pro úředníky. Vyměněná byla okna a dveře, byla zateplena fasáda i střecha, kompletně nový je také systém vytápění a světla. Na střeše jsou instalovány fotovoltaické panely, v prostoru před budovou jsou tři velké nádrže na dešťovou vodu. Provoz by tedy měl být nízkonákladový a šetrný k životnímu prostředí.

Budova v ulici U Synagogy stojí v místě bývalých městských hradeb, které v minulosti oddělovaly velký městský mlýn od židovského ghetta. Ne nadarmo je ulice pojmenována po velké židovské synagoze, která stála na dnešním parkovišti napro-

ti budově a která byla nacisty o křišťálové noci vypálena. V roce 1995 zde byla otevřena velká reprezentativní pobočka České pojišťovny. Poslední pracovníci této instituce však budovu opustili v roce 2012. Od té doby budova chátrala a stala se klasickým městským brownfieldem v širším centru města.

Autorem původního návrhu budovy České pojišťovny byl Ing. arch. Jiří Kňákal s kolegy. Po téměř třiceti letech pak město znovu oslovilo tohoto architekta, který tak dostal šanci vdechnout „svoji“ budově nový život a vylepšit tak to, na co v devadesátých letech ještě nebyly prostředky ani možnosti. Vytvořil světlý a vzdušný prostor, ve kterém se občané i pracovníci městského úřadu cítí velmi příjemně a komfortně. Velkou vstupní halu, ve které zůstala původní dlažba, pak zdobí velké skleněné dílo „DNA“ z dílny místní sklářské firmy Preciosa.

Toto dílo nahradilo původní skleněné dílo z tabulového skla z dílny sklářského výtvarníka Vladimíra Procházky, které však kvůli nezvratnému poškození muselo být demontováno. ●

PROJEKT V ČÍSLECH

Celkové způsobilé výdaje
58 301 615 Kč

Dotace z EU
52 471 454 Kč

► PLAKÁNEK – IKONICKÉMU ÚDOLÍ ČESKÉHO RÁJE SE DOSTALO POTŘEBNÉ PÉČE

Údolí Plakánek je pro návštěvníky Českého ráje jedním z nejpoblárnějších míst k procházkám. Území rezervace, která se táhne od hradu Kost až ke vsi Vesec u Sobotky, je považováno za jedno z nejhezčích míst v chráněné oblasti.

Malebné kaňonovité údolí se stáčí podél říčky Klenice a Veseckého potoka, zachovala se tu lidová architektura, obklopují je pískovcové skály s borovými lesy, je tu rybník lemovaný pískovcovými skalami, prameny čisté vody, zřícenina skalního mlýna i pravěké hradiště. Pozemky v údolí i jeho okolí patří společnosti Kinský dal Borgo, a. s., a ta se tu před čtyřmi lety pustila do revitalizace, kterou předloni dokončili.

Rodinný majetek získala rodina Kinských dal Borgo po pádu komunistického režimu zpět v restituci v roce 1992, po restituci byla správa majetku formou fyzické osoby, restituentem, a později, od roku 2004, se o něj začala starat společnost Kinský dal Borgo, a. s., se sídlem v Chlumci nad Cidlinou. Patří k němu 8 000 hektarů lesa, zhruba 470 hektarů zemědělské půdy, 575 hektarů rybníků a 260 hektarů ostatních ploch, zámek Karlova Koruna v Chlumci nad Cidlinou, hrad Kost a také právě rybníky v Přírodní rezervaci Údolí Plakánek.

Špatná voda v rybnících

V přírodní rezervaci Údolí Plakánek se nacházejí rybníky Obora, Bílý a Černý. Všechny trpěly špatnou kvalitou vody, zejména kvůli vysoké eutrofizaci, tedy nadměrnému obohacení vody dusíkatými látkami a fosfáty, často – a i v tomto případě – způsobenému lidskou činností. „Byly značně zanesené hlínou, kterou do nich z okolních polí a lesů za desítky let splavily deště. Do údolní nivy a rybníků se tím dostalo

hodně živin, což vůbec neprospělo fauně a flóře a právě kvalitě vody,“ říká Jiří Žabka, ředitel lesního hospodářství firmy Kinský dal Borgo.

Zanášení rybníků v Plakánku se projevilo také úbytkem živočichů a rostlin, které jsou vázány na rybníčný ekosystém a z nichž některé jsou zákonem chráněné, například prstnatec májový.

„Vedlo to i k tomu, že hladina rybníků byla v létě často zaplavována žabincem, což negativně ovlivnilo i vzhled krajiny a hradu Kost. Rybníky a jejich hráze byly ve špatném tech-

nickém stavu,“ říká Francesco Kinský dal Borgo, jehož rod a společnost o zdejší krajinu pečují.

Přípravy projektu

Žádný zásadní zásah týkající se odbahnění rybníků se v minulých desetiletích v lokalitě nedělal a bylo ho už opravdu zapotřebí. Je to vždy otázka velkých financí, a proto byla rozhodujícím faktorem pro realizaci tohoto projektu také možnost finanční podpory z Operačního programu Životní prostředí.

Hrad Kost je jeden z nejzachovalejších gotických hradů v Čechách, sevřený v malebné kotlině. Údolí Plakánek a Prokopské údolí jsou vroubeny pískovcovými skalami a opředeny pověstmi. Zvlášť údolí Plakánek podnítilo svým názvem mnoho kronikářů k psaní neuvěřitelných příběhů.

Foto: Kinsky dal Borgo, a. s.

Karlova Koruna, rodinné sídlo

Rodina Kinských patří ke starým aristokratickým rodům Českého království a hrála důležitou roli nejen v historii města Chlumeck nad Cidlinou, kde dnes stojí jejich rodinné sídlo, ale i celého Českého království. Kořeny rodu Kinských sahají do doby vlády Přemysla Otakara I. ve čtrnáctém století. Původním sídlem rodiny byla opevněná venkovská tvrz Vchynice u Lovosic, odkud pochází jméno Vchynský. Během let se jméno změnilo do dnešní podoby Kinský.

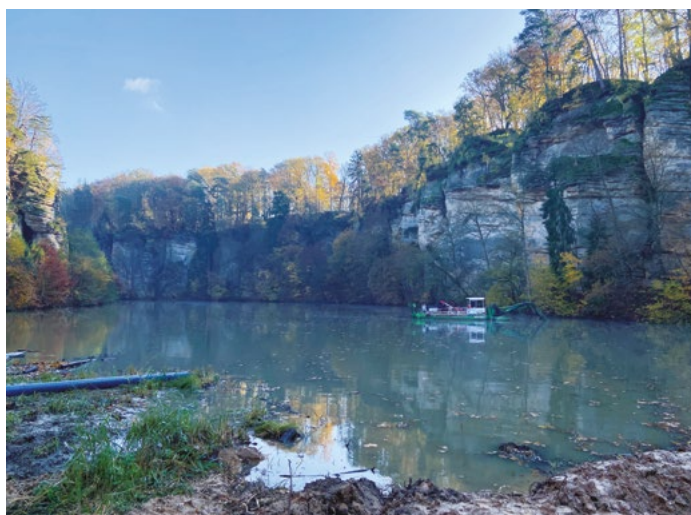
Díky podnikavosti, odvaze, obchodním schopnostem a dobrým službám Korunně české byli členové rodiny Kinských povýšeni ze stavu nižší šlechty, stali se hrabaty, a dokonce princů a z jejich řad vzešlo mnoho státníků, vojáků a diplomatů. Mezi nimi i nejspíš nejslavnější člen rodu Kinských František Ferdinand, který byl ve své době nejvyšším kancléřem Českého království. A právě on byl zadavatelem stavby dnešního sídla rodu Kinských – zámku Karlova Koruna v Chlumu nad Cidlinou. A stavitelem nebyl nikdo jiný než náš neslavnější barokní architekt Jan Blažej Santini-Aichel.

„Je to architektonický skvost,“ říká o svém zámku Francesco Kinský dal Borgo. „Kdybyste se na půdorys našeho sídla podívali z letadla, zjistili byste, že má tvar královské koruny. Santini se při jeho navrhování inspiroval Svato-václavskou korunou, která je součástí korunovačních klenotů,“ vysvětluje.

Santini dostal od Františka Ferdinanda Kinského zadání vybudovat něco výjimečného. A to se povedlo. Je to jeho nejkrásnější světská stavba, neboť jinak se věnoval především církevní architektuře. „Ale tohle je nakonec také něco jako chrám,“ těší Francesca Kinského dal Borgo nadčasová krása rodinného sídla, perly českého kraje.

Údolí Plakánek směřuje od hradu Kost kolem rybníku Obora k obci Střehom. Jedná se o skalnaté a většinou borovým lesem obklopené romantické údolí, které bylo pojmenováno podle rodiny Plakánků, kteří zde za Heřmana Černína v sedmnáctém století pálili dřevěné uhlí. U obce Střehom se zachoval vodní mlýn, na dolním konci údolí je studánka Roubenka, připomínaná v básních Fráni Šrámka.

„Informace o možnosti předložit takový projekt k veřejnému financování a myšlenka propojení nezbytných oprav s celkovým zlepšením environmentálních podmínek vyplynuly z dlouhodobé spolupráce mezi naší společností a vedením Agentury ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR) v regionu,“ dodává.

V rámci projektové přípravy bylo nutno projednat záměr se všemi dotčenými státními organizacemi, vlastníky pozemků i hospodařícími subjekty. „Pro zahájení prací muselo být území geodeticky zaměřeno,“ říká Štěpán Plodek ze společnosti Envicons, která pro projekt vypracovávala projektovou dokumentaci. „Byla zpracována analýza množství a složení sedimentu, řešen byl stavebně-technický stav funkčních objektů na jednotlivých nádržích a bylo nutné řešit i splaveninové procesy. Teprve následně mohla být vypracována projektová dokumentace,“ vysvětluje dále. „Nejsložitější bylo řešení uložení sedimentu a stejně tak přístupových tras, zvláště v rámci samotného údolí Plakánek,“ dodává.

Několik fází projektu

Celý projekt měl několik fází. „Zemní práce a úpravu hrází bylo nutné realizovat mimo vegetační období,“ popisuje Francesco Kinský dal Borgo.

V rámci realizace projektu proběhlo odbahnění a oprava hrází rybníků Obora, Černý a Bílý. Rybníky byly díky tomuto zásahu zbaveny zhruba 60 000 metrů krychlových sedimentů, a to takzvanou mokrou cestou.

„Pomocí plovoucího bagru a přídavného čerpadla jsme odsávali sediment, který byl potrubím přenesen do lagun připravených na zemědělských pozemcích vzdálených 1,5 kilometru od rybníka nad údolím s převýšením 70 metrů,“ uvádí společnost Hydrokov, která se zhostila realizace projektu. Z laguny pak přebytečná voda otekla do rybníku Černý a vytěžená hlína zůstala na poli. Poté přišla na řadu těžba a odvoz bahna z rybníků Černý a Bílý a sediment posloužil pro terénní úpravy bývalého lomu u nedalekého Dobšína.

U Bílého rybníka se vybudovala nová sedimentační laguna, aby se snížilo množství sedimentů a „živin“ proudících do rybníka z nedaleké obecní kanalizace. „Úroveň sedimentu v Bílém rybníce dosahovala místy takové náročnosti, že i přes budování provizorních komunikací v prostoru nádrže byl pohyb mechanizace velmi komplikovaný a nejednou došlo i k výraznějšímu zdr-

žení vlivem dočasného uvíznutí techniky,“ vzpomíná Francesco Kinský dal Borgo.

V rámci projektu stavbaři u rybníka Obora vybudovali také sedimentační přehrázku, která by měla zpomalit další zanášení vodních biotopů v Plakánku, opravili hráze a bezpečnostní přelivy, pročistili odvodňovací příkopy i odpadní koryto od rybníka Černý a odvodnili stezku pro pěší u rybníka Obora.

Výsledek je povedený

Za hlavní úspěch projektu považuje Francesco Kinský dal Borgo zlepšení kvality vody ve všech rybnících v okolí hradu Kost. „Zejména vytvoření sedimentační laguny u Bílého rybníka, která výrazně zmírnila problémy spojené s eutrofizací v rybníku,“ připomíná.

Cílem projektu bylo ale také zadržet vodu v krajině, neboť jsou na ni navázány vzácné rostliny i živočichové. ●

V Plakánku je také několik pískovcových lomů, ze kterých byl odebírán kámen na stavbu hradu Kost a soboteckého kostela. Malý Plakánek je skalnatá rokle odbočující ke vsi Vesec u Sobotky.

Bůh, čest, vlast – a životní prostředí

Slova památného hesla rodu Kinských rezonují jeho pokračovateli stejně mocně jako kdysi.

Jejich společnost Kinský dal Borgo, a. s., má dlouholetou tradici a ctí dary přírody stejně jako odkaz svých předků. Na svých pozemcích hospodaří citlivě, s ohledem na životní prostředí, šetrně a udržitelným způsobem zpracovává dřevo ve vlastní pile, věnuje se etické myslivosti a chovu zvěře a produkci zvěřiny a pečuje o ikonické české památky: zámek Karlovu Korunu v Chlumu nad Cidlinou a hrad Kost v Českém ráji.

Rodina Kinský dal Borgo patří mezi největší soukromé vlastníky lesů v Česku. A právě lesy jsou místem, kde probíhají hlavní aktivity společnosti, tedy těžba dřeva, ale také péče o ně.

„Rybníky a polnosti jsme pronajali, neboť pole máme ve fragmentovaném vlastnictví a v zemědělství nemáme tolik know-how. Stejně tak jsme pronajali písčový lom u Pamětníku. O lesy se ale staráme sami,“ říká Francesco Kinský dal Borgo. A k vráceným lesům před patnácti lety vybudovali pilu, aby vytěžené dřevo – hlavně polabský dub – mohli prodávat s vlastní přidanou hodnotou.

Lesy ale trápí sucho a potřebují změnu struktury, aby byly odolnější. Francesco a jeho bratranec Carlo, se kterým se o lesy starají, to vědí.

„Dřív byly lesy a zemědělská půda jednou z nejbezpečnějších forem investice,“ říká Francesco Kinský dal Borgo. Rentabilita je u nich sice nižší, ale hodnota byla stabilní a jistá. „Pokud bude pokračovat krize se suchem, bude jejich hodnota klesat a tato jistota se ztrácí, hlavně kvůli klimatickým změnám,“ obává se. V souvislosti se suchem se mluví o kůrovci u smrků, ale problém je podle něho i u borovic, které usychají z nedostatku vody. A to je problém. „Neovlivníme to. Dešti neporučíme, aby přšel, a les nepřemístíme. A tak musíme do budoucna změnit alespoň jeho strukturu, a to samozřejmě podle možnosti. Les není umělá věc, kde bychom si mohli vybrat: tady chci dub, tady něco jiného.

Je to příroda, kterou můžeme jen podporovat, ale nemůžeme ji poroučet,“ míní. Funkce lesa, jako jsou zadržování vody v krajině, obnova kyslíku, zlepšování kvality půdy, biodiverzita a další, si přitom nemůžeme dovolit ztrácet.

Kinským dal Borgo je jasné, že když nebudou lesy, nebude ani voda a půda se vysuší. Ale když jim lidé vyčítají, že moc kácí a nehledí na krajinu, brání se. „Je pravda, že máme vliv na životní prostředí, ale musíme se uživit,“ stojí si za svým Francesco. „Řeknu to velmi laicky: chcete, abychom zachovali druhy ptáků či hmyzu a vodu v krajině? Zaplatte to a uděláme to. Navíc, my už to totiž stejně děláme, ale nikdo nám za to nezaplatí. Lesy jsou soukromé, ale mají ekologické funkce veřejných statků, protože prospívají všem. My hospodaříme ekologicky. Musíme prodat dřevo, protože to je pro vlastníky lesa jediný příjem. Automaticky k tomu doplňujeme několik funkcí, udržujeme hezkou krajinu, staráme se o půdu a tak dále. Že dneska držíme několik evropsky významných lokalit pro biodiverzitu, to je jen výsledek našeho dlouhodobého managementu,“ vysvětluje pragmaticky logiku věci. „Když těžím stromy, dělám prostor pro nové stromy nebo podporuji zdravější a silnější stromy. Lesníci jsou první, kteří mají zájem podporovat přírodu, protože z ní žijí. Moje rodina to dělá už více než tři sta let. Díky našemu managementu tu máme mořské otly, roháče, to vše je výsledek tří set let našeho vedení, kromě výpadku za komunismu. S čistým svědomím mohu říct, že to neděláme špatně,“ říká.

Všichni podle něho chtějí mít krásnou krajinu, ale zadarmo. Ovšem krásná krajina není zadarmo. „Chápu, že není jednoduché změnit, kolik stojí čistý vzduch a voda v krajině, což jsou funkce, které les poskytuje, ale dá se to udělat. Všichni například víme, kolik stojí vyčistit kubík špinavé vody v čistírně. Je to prokazatelné číslo. Jestli já se starám o les zodpovědně tak, aby čistil vodu, ze které mají užít všichni, a jestliže je les veřejný statek, tak platíme podobnou částku jako za umělé čištění vody. Ale toto není téma jen pro Česko, je to globální téma.“ ●

ECHO

V Uhřetěbce chtějí stavět úspornou školu

Městská část Praha 22 podala žádost o dotaci z Modernizačního fondu. Dotace je určena na realizaci projektu nové Základní školy Romance v Uhřetěbce. Škola už loni na podzim získala pravomocné stavební povolení, nyní se soutěží zhotovitel. Celkové předpokládané náklady na výstavbu školy jsou 790 milionů korun, dotace z fondu by mohla pokrýt 350 milionů korun. V Uhřetěbce se nová škola připravuje několik let. V dynamicky se rozvíjející městské části zatím fungují dvě základní školy. Škola bude disponovat moderním zázemím, včetně solárních panelů, zelené střechy, běžecké dráhy, hřištěm a 27 třídami pro přibližně 800 dětí.

V Mokré Lhotě budují vodovod

V létě v Mokré Lhotě slavnostně zahájili výstavbu vodovodu. Je to další významný krok v modernizaci technické infrastruktury osad města Bystřice. Po nedávném dokončení vodovodu v Líšně navazuje obec na dlouhodobý plán zajištění pitné vody i v dalších osadách. Stavba vodovodu v Mokré Lhotě je součástí naplňování technicko-ekonomické studie zásobování pitnou vodou a odkanalizování osad města Bystřice. Napojení nemovitostí na Želivku je plánováno v roce 2026. Celkové náklady jsou vypočteny na 24,1 milionu korun, obec získala dotaci 14,5 milionu korun z Národního programu Životní prostředí.

Jablonec odstranil černé skládky

Město Jablonec nad Nisou v létě odstranilo černé skládky, které hyzdily čtyři lokality, a to v ulicích Hluboká, Anenská, Janáčkova a U Brusíren. Odstranění skládek vyšlo na více než půl milionu korun. „Na skládkách byl nezákonně odložený bioodpad jako větve, tráva, listí, stavební odpad, zejména suť, dokonce i nebezpečný azbest,“ přiblížila jablonecká náměstkyně pro životní prostředí a strategii Lenka Opočenská. Celkem bylo z těchto míst odvezeno 54,6 tuny bioodpadu, 31,8 tuny stavební suť, 4,7 tuny směsného komunálního odpadu, 0,5 tuny plastů a 100 kilogramů kovů. Odstranění skládek bylo technicky i finančně náročné. Celkové náklady na odstranění černých skládek dosáhly výše 511 tisíc korun. Projekt byl spolufinancován z Národního programu Životní prostředí, a to částkou 443 tisíc korun.

Operační program Životní prostředí – VYHLÁŠENÉ

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
67	Průzkum kontaminace životního prostředí Projekty průzkumu rozsahu znečištění horninového prostředí a rizik s ním spojených, včetně návrhu efektivního řešení	29. 4. 2026	150 000 000 Kč
72	Ekologické zátěže Sanace nejzávažněji kontaminovaných lokalit	10. 11. 2026	1 700 000 000 Kč
73	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova stávajících přírodně blízkých vodních a vegetačních prvků. Určena je pro méně rozvinuté regiony	17. 12. 2025	400 000 000 Kč
79	Budování infrastruktury potravinových bank Podpora potravinových bank na celém území ČR	4. 1. 2027	200 000 000 Kč
84	Veřejná zeleň Revitalizace sídelní zeleně ve veřejném prostoru	19. 12. 2025	200 000 000 Kč
86	Zachytávání srážkových a šedých vod a jejich další využití Technologie pro akumulaci, úpravu a rozvod srážkových vod či šedých vod ve veřejných budovách	30. 4. 2026	700 000 000 Kč
89	Obnova stability svahů Stabilizace a sanace extrémních svahových nestabilit vzniklých v důsledku přírodních jevů	30. 1. 2026	150 000 000 Kč
83	Úprava lesních porostů směrem k přirozené struktuře a druhové skladbě za účelem posílení jejich stability	31. 3. 2026	150 000 000 Kč
85	Zpracování studií a plánů Studie systému sídelní zeleně, územní studie krajiny a plány územního systému ekologické stability	20. 2. 2026	30 000 000 Kč
88	Systémy předpovědi a varování před povodněmi a suchem Budování a modernizace komplexního systému předpovědní služby zahrnující včasné výstrahy na celostátní úrovni	15. 5. 2026	110 000 000 Kč
90	Péče o významné části přírody a krajiny Péče o různé druhy přírodních stanovišť, například tůň, rašeliniště, prameniště, malé vodní nádrže, vodní toky a jejich nivy	30. 1. 2026	20 000 000 Kč
91	Péče o významné části přírody a krajiny Projekty péče přírodní stanoviště. Žadateli jsou resortní organizace MŽP	30. 1. 2026	100 000 000 Kč
92	Prevence škod způsobených šelmami a dravci Pomoc podnikajícím chovatelům hospodářských zvířat v režimu podpory de minimis, aby mohli zabezpečit svá stáda	31. 3. 2026	10 000 000 Kč
93	Prevence škod způsobených šelmami a dravci Týká se škod způsobených zvláště chráněnými druhy živočichů. Pomoc chovatelům hospodářských zvířat, aby mohli zabezpečit svá stáda	31. 3. 2026	20 000 000 Kč
94	Záchranné stanice pro živočichy Modernizace záchranných stanic a center pro ohrožené druhy živočichů	26. 2. 2026	80 000 000 Kč
95	Systémy pro posuzování a vyhodnocení znečištění ovzduší Pořízení a modernizace systémů pro posuzování a vyhodnocení úrovně znečištění ovzduší a systémů pro archivaci a zpracování jejich údajů	15. 5. 2026	500 000 000 Kč
96	Snížení energetické náročnosti/zvýšení účinnosti technologických procesů Pro vybrané méně rozvinuté regiony: Pardubický, Liberecký, Královéhradecký, Olomoucký a Zlínský kraj	30. 4. 2026	150 000 000 Kč
97	Snížení energetické náročnosti/zvýšení účinnosti technologických procesů Pro přechodové regiony	30. 4. 2026	150 000 000 Kč
98	Systémy pro posuzování znečištění ovzduší Výstavba a obnova systémů pro sledování a hodnocení kvality ovzduší	8. 1. 2026 – 28. 8. 2026	100 000 000 Kč
99	Modernizace vzdělávacích environmentálních center Investice do vzdělávacích environmentálních center zaměřených na změnu klimatu	18. 2. 2026	80 000 000 Kč

Operační program Životní prostředí – AOPK ČR

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
15	Podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim Podpora přírodně blízkých opatření v krajině a sídlech	30. 6. 2026	200 000 000 Kč
16	Posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejceněnější části přírody a krajiny	30. 6. 2026	200 000 000 Kč

Národní program Životní prostředí

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
NPO 1/2024	Energetická osvěta a dotační poradenství Zajištění poradenství a administrativní podpora pro žadatele v rámci NZÚ Light	31. 12. 2025	600 000 000 Kč
5/2024	Výkupy pozemků ve zvláště chráněných územích Zlepšení podmínek pro praktickou péči o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma	31. 12. 2026	95 000 000 Kč
14/2024	Ochrana ozonové vrstvy a klimatického systému Snížení pravděpodobnosti vypouštění fluorovaných skleníkových plynů a látek poškozujících ozonovou vrstvu Země do ovzduší	31. 12. 2025	30 000 000 Kč
15/2024	Péče o krajinné prvky Péče o vybrané krajinné prvky evidované v LPIS jako ekologicky významné prvky	31. 3. 2026	100 000 000 Kč
3/2025	Čištění odpadních vod v krasových oblastech Zlepšení kvality povrchových a podzemních vod v krasových oblastech CHKO Český kras a CHKO Moravský kras	31. 12. 2026	200 000 000 Kč
4/2025	Odstranění stavebních materiálů s obsahem azbestu (pro zemědělce) Podpora ekologického odstraňování střešních krytin a krovů s obsahem azbestu u zemědělských objektů	1. 6. 2026	100 000 000 Kč
5/2025	Větrací systémy s rekuperací tepla Opatření eliminujících nadměrné koncentrace CO ₂ a teplotní diskomfort ve školských budovách	31. 12. 2025	100 000 000 Kč
6/2025	Domovní čistírny odpadních vod Soustavy DČOV do kapacity 50 EO v oblastech, kde není možnost připojení ke stokové síti zakončené ČOV	6. 1. 2027	300 000 000 Kč
9/2025	Národní park Křivoklátsko Zlepšení životního prostředí a kvality života občanů v obcích na území plánovaného národního parku	7. 1. 2026	100 000 000 Kč
10/2025	Zelená stuha Pro obce oceněné titulem „Zelená stuha“ a „Zelená stuha ČR“ v letech 2025–2027	3. 4. 2028	33 000 000 Kč
NPO 11/2025	Udržitelná městská doprava a mobilita Zvýšení počtu vozidel na alternativní pohon. Výzva je pro obce, kraje a další subjekty veřejné správy	30. 1. 2026	300 000 000 Kč
NPO 14/2025	Poradenství pro samosprávy – koncepční dokumenty v oblasti klimatu a energetiky (SECAP+) Zpracování klimaticko-energetických strategických a koncepčních dokumentů a akčních plánů	30. 4. 2026	150 000 000 Kč
NPO 16/2025	Základní poradenství – semináře Poskytování energetické osvěty a motivace vlastníků budov ke komplexním renovacím	30. 4. 2026	20 000 000 Kč
NPO 17/2025	Školení energetických poradců a manažerů Podpora energetického vzdělávání a zvyšování odborných kompetencí	30. 4. 2026	25 000 000 Kč
18/2025	Budování návštěvnické infrastruktury ve zvláště chráněných územích Budování návštěvnických středisek pro velkoplošná zvláště chráněná území vyhlášená v roce 2025	30. 4. 2026	200 000 000 Kč
19/2025	Přírodě blízká protipovodňová opatření a revitalizace vodních toků Protipovodňová opatření a revitalizace a renaturace vodních toků a niv	30. 9. 2026	3 000 000 000 Kč
20/2025	Přírodní zahrady Vznik a rozvoj přírodních zahrad v zázemí škol, které napomáhají výuce venku	13. 11. 2025 – 19. 12. 2025	110 000 000 Kč
22/2025	Záchrané stanice Podpora zajištění vhodných podmínek pro péči o velké šelmy v záchraných stanicích	31. 3. 2026	35 000 000 Kč
25/2025	Čištění odpadních vod v krasových oblastech II. Výstavba a modernizace čistíren a kanalizací v obcích uvnitř nebo v okolí CHKO Český a Moravský kras	31. 12. 2027	1 000 000 000 Kč
26/2025	Recyklace textilu Zpracování, třídění a materiálové využití odpadního textilu	30. 6. 2027	80 000 000 Kč

SLEDUJTE SOCIÁLNÍ SÍTĚ

STÁTNÍHO FONDU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR
A UŽ VÁM **NIC NEUNIKNE!**

X – denně nejnovější výzvy, novinky, akce a zprávy z oboru
LinkedIn – statistiky, krajská pracoviště, aktuální nabídky pracovních a služebních míst, zprávy a novinky
youtube.com – podrobné videonávody, spoty k zajímavým tématům, záznamy webinářů a další...
Instagram – akce, aktuality a úspěšné projekty

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Modernizační fond

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
TRANSGov 1/2025	Modernizace vozidel MHD Zvýšení podílu vozidel s alternativním pohonem v České republice	30. 1. 2026	7 300 000 000 Kč
RES+ 1/2025	Fotovoltaické elektrárny 10 kW – 5 MW s vlastní spotřebou Výstavba fotovoltaických elektráren do 5 MW k výrobě energie pro vlastní spotřebu	30. 1. 2026	3 000 000 000 Kč
RES+ 3/2025	Fotovoltaické elektrárny na veřejných budovách Instalace fotovoltaických elektráren na veřejných budovách	30. 1. 2026	1 000 000 000 Kč
RES+ 4/2025	Nové komunální a komunitní FVE na budovách, pozemcích a další infrastrukturu Sdružené komunální a komunitní projekty výstavby nových fotovoltaických elektráren s instalovaným výkonem do 1 MWp	30. 1. 2026	1 000 000 000 Kč
HEAT 1/2025	Modernizace zdrojů tepelné energie a soustav zásobování tepelnou energií Rekonstrukce nebo náhrada zdroje tepla na fosilní paliva na jiný zdroj nebo typ energie	28. 11. 2025	6 000 000 000 Kč
ELEGRID 1/2025	Modernizace a rozvoj elektrizační soustavy Navýšení kapacity elektrizační soustavy za účelem modernizace energetických systémů a zvýšení podílu OZE	29. 1. 2027	10 000 000 000 Kč
ENERGov 1/2025	Energetické úspory památkově chráněných budov Podpora úsporných opatření u památkově chráněných či architektonicky cenných budov veřejného sektoru	30. 4. 2026	500 000 000 Kč
KOMUNERG 1/2025	Rozvoj energetických společenství Podpora energetických společenství, které povedou k výrobě a maximálnímu využití obnovitelné elektřiny v místě jejího vzniku	31. 12. 2027	1 000 000 000 Kč
SMARTNET 1/2025	Modernizace veřejného osvětlení Komplexní obnova a modernizaci soustav veřejného osvětlení s cílem snížení konečné spotřeby energie	30. 9. 2026	500 000 000 Kč

► Nový prostor pro umění i setkávání. Litoměřice otevřely Kulturní a kreativní centrum

V Litoměřicích se v říjnu slavnostně otevřelo nové Kulturní a kreativní centrum (KKC). Vzniklo rozsáhlou rekonstrukcí historické budovy bývalé Vojské ubytovací a stavební správy v ulici 5. května.

Náročná přeměna na moderní zázemí pro kulturní, vzdělávací a komunitní aktivity trvala dva roky a stala se jedním z nejvýznamnějších investičních projektů města posledních let. Celkové náklady projektu Kulturního a kreativního centra Litoměřice dosáhly téměř 166 milionů korun. Realizace tak nákladné akce by nebyla možná bez výrazné finanční podpory Evropské unie prostřednictvím Národního plánu obnovy a Ministerstva kultury ČR.

Součástí otevření bylo slavnostní přestřižení pásky u vstupu do budovy, kterým byl oficiálně zahájen provoz centra. Následovaly komentované prohlídky celého objektu, během nichž si návštěvníci mohli prohlédnout prostory, ateliéry i zázemí určené pro kulturní a tvůrčí činnost. O hudební doprovod se postarali žáci Základní umělecké školy Litoměřice, jejichž vystoupení dodalo akci slavnostní atmosféru. Večer vyvrcholil koncertem zpěvačky Moniky Absolonové, který sklidil velký ohlas publika.

„Naší vizí je, aby Kulturní a kreativní centrum bylo místem, kde se budou potkávat generace, myšlenky a umělecké obory. Cílem je rozvíjet kreativitu od batolat až po profesionály a nabídnout inspirativní prostor veřejnosti všech věkových kategorií,“ říká Michaela Mokrá, ředitelka Městských kul-

turních zařízení v Litoměřicích, které KKC provozují.

Centrum disponuje multifunkčními sály pro pořádání koncertů, divadelních představení, seminářů či workshopů. Nechybí zde taneční a baletní sál, učebny i prostory pro komunitní setkávání a coworking. Tyto prostory si prostřednictvím webových stránek KKC mohou pronajmout i zájemci z řad veřejnosti.

Své zázemí v KKC našla i základní umělecká škola, která všechny své umělecké obory po letech sjednotila pod jednu střechu. Od počátku devadesátých let působila ve čtyřech budovách a k výuce využívala i odloučená pracoviště. „Nové prostory nám umožňují výrazně obohatit výuku. Můžeme realizovat i projekty a akce, které jsme dříve pořádat nemohli, protože jsme byli limitováni prostory. Přinese to další rozvoj školy, lepší prostředí i větší možnosti spolupráce, například i při rozšiřování nabídky Akademie umění třetího věku,“ uvedla Dominika Valešková, ředitelka Základní umělecké školy v Litoměřicích. Kromě koncertního, baletního a divadelního sálu, mají žáci ZUŠ ve druhém patře centra k dispozici dva ateliéry pro výtvarný obor, grafickou dílnu i hudební učebny.

„Projekt, jehož výsledkem je současná podoba Kulturního a kreativního centra, se připravoval

dlouhodobě. Poté, co objekt v roce 2014 převedla Armáda ČR bezúplatně na město, bylo v plánu do prostor přestěhovat pouze základní uměleckou školu. Od roku 2017, kdy probíhala architektonická studie a projektová příprava, se záměr rozšířil do dnešní podoby. Vzhledem k finanční náročnosti by nebylo možné ho uskutečnit bez výrazné dotační podpory. Vzniklo tak moderní zázemí, které nebude sloužit jen Litoměřičanům, ale svým rozsahem a nabídkou má i výrazný nadregionální přesah,“ připomněl starosta Litoměřic Radek Löwy.

Součástí KKC je rovněž klub Kreativky pro nejmenší děti. Do jeho vybavení patří výtvarný koutek, hudební stanice s jednoduchými nástroji a senzorické koutky. V těsném sousedství Kreativku se nachází kavárna zaměřená na lokální produkty.

Dalším pro Litoměřice důležitým prvkem centra, zrealizovaným z rozpočtu města, je ubytovací kapacita. Centrum nabízí ubytování formou moderního hostelu, který primárně využijí umělci vystupující na litoměřické kulturní scéně. Volné kapacity pak budou k dispozici prostřednictvím Bookingu nebo v nabídce na webových stránkách centra.

Nedílnou součástí tohoto prostoru budou i další partnerské subjekty, které podpoří aktivní dění centra. Kromě základní umělecké školy mezi ně patří Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Inovační centrum Ústeckého kraje, vznikající Destinační společnost České středohoří, Centrum pro náhradní rodinnou péči a další aktéři na poli kultury a kreativity. Od ledna bude v KKC sídlit také Pedagogicko-psychologická poradna Ústeckého kraje. ●

Operační program Spravedlivá transformace

Číslo výzvy a opatření		Ukončení příjmu	Alokace
KVK / 19	Řemeslné inkubátory Podpora vzniku řemeslných dílen	6. 1. 2026	50 000 000 Kč
ULK / 20		6. 1. 2026	300 000 000 Kč
MSK / 21		6. 1. 2026	200 000 000 Kč
KVK / 25	Obnova území – příroda a krajina Individuální projekty na obnovu přírody a krajiny	6. 1. 2026	60 000 000 Kč
ULK / 26		6. 1. 2026	250 000 000 Kč
MSK / 27		31. 3. 2026	225 000 000 Kč
KVK / 28	Obnova území – infrastruktura Výstavba a modernizace komunikací pro cyklisty, zpřístupnění lokalit s přírodní, kulturní nebo technickou hodnotou	6. 1. 2026	60 000 000 Kč
ULK / 29		6. 1. 2026	120 000 000 Kč
MSK / 30		6. 1. 2026	275 000 000 Kč
KVK / 31	Vzdělávání ve firmách Profesní vzdělávání a rekvalifikaci zaměstnanců ve firmách zasažených transformací	6. 1. 2026	60 000 000 Kč
ULK / 32		6. 1. 2026	500 000 000 Kč
MSK / 33		30. 6. 2026	360 000 000 Kč
Výzva I.	Úvěr transformace pro Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj Bezúročné úvěry Národní rozvojové banky na podporu investičních aktivit malých a středních podnikatelů	31. 12. 2026	3 370 000 000 Kč
MSK / 34	Obnova území – strategické brownfieldy Příprava projektové dokumentace a budování technické infrastruktury pro projekty tzv. strategických brownfieldů	31. 3. 2026	500 000 000 Kč
ULK / 58	Posílení sociální stability Výzva pro obce na podporu vzdělávání a zaměstnanosti mladých lidí	6. 1. 2026	400 000 000 Kč
KVK / 59		6. 1. 2026	150 000 000 Kč
KVK / 62	Zájmové vzdělávání a osvěta Vzdělávací a osvětové programy související s klimatickou změnou a možnosti adaptace regionu	31. 12. 2025	25 000 000 Kč
ULK / 63		31. 12. 2025	25 000 000 Kč
MSK / 64		31. 12. 2025	40 000 000 Kč
KVK / 78	Veřejné služby, kultura, sport, rekreace II	6. 1. 2026	120 000 000 Kč
ULK / 79		6. 1. 2026	450 000 000 Kč
MSK / 80		6. 1. 2026	200 000 000 Kč
KVK / 81	Budování výzkumných kapacit Podmínkou k žádosti o podporu je podání návrhu projektu přes SISTA a získání jejich kladného stanoviska.	6. 1. 2026	50 000 000 Kč
ULK / 82			200 000 000 Kč
KVK / 83	Podpora regionálního školství – rozšířená výzva Modernizace a budování vzdělávací infrastruktury ve školách	27. 2. 2026	200 000 000 Kč
ULK / 84			700 000 000 Kč
ULK / 85	Koncepce a příprava projektů II Individuální projekty s cílem obnovy území	30. 4. 2026	20 000 000 Kč
MSK / 86		30. 4. 2026	30 000 000 Kč
MSK / 87	Odborné učebny základních a středních škol v Moravskoslezském kraji Investiční záměry a pořízení vybavení do odborných učeben	6. 2. 2026	300 000 000 Kč
MSK / 88	Kulturní a kreativní centra Rozvoj kulturních a kreativních odvětví v regionu	6. 2. 2026	250 000 000 Kč
ULK / 89	Podpora oběhového hospodářství Třídění, dotřídování, úprava a zpracování vybraných odpadů	31. 3. 2026	100 000 000 Kč
MSK / 90		31. 3. 2026	250 000 000 Kč
KVK / 91	Snižování energetické náročnosti veřejných budov Podporované jsou komplexní úspory	6. 1. 2026	100 000 000 Kč
ULK / 92		30. 6. 2026	400 000 000 Kč
MSK / 93		6. 1. 2026	125 000 000 Kč
KVK / 94	Snižování energetické náročnosti ve veřejné infrastruktuře Snížení energetické náročnosti gastro provozů, prádelen nebo dalších technologických zařízení	6. 1. 2026	50 000 000 Kč
ULK / 95		30. 6. 2026	200 000 000 Kč
MSK / 96		6. 1. 2026	75 000 000 Kč
KVK / 97	Navazující projektová příprava strategických projektů	30. 1. 2026	20 000 000 Kč
MSK / 98		30. 1. 2026	35 000 000 Kč
KVK / 99	Filmové vouchery Podpora výroby u hraných a dokumentárních filmů	31. 1. 2026	30 000 000 Kč

Foto: Město Ústí nad Labem

OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Ústí nad Labem: Opěrná zeď

Nahrazení kotevního systému opěrné zdi a oprava poškozených kleneb opěrné zdi přispělo k zabezpečení svahu na levém břehu řeky Labe v CHKO České středohoří. Součástí bylo rovněž osazení dynamometrů pro sledování velikosti kotevních sil.

Celkové způsobilé výdaje
11 213 546 Kč

Dotace z EU
9 531 514 Kč

Prioritní osa 1, specifický cíl 1.3 – Zajistit povodňovou ochranu intravilánu

Název projektu: Ústí nad Labem – Vaňov – Opěrná zeď – oprava kotev

Kraj: Ústecký

Okres: Ústí nad Labem

Příjemce podpory: město Ústí nad Labem

Ukončení projektu: 28. 2. 2023

Foto: archiv SFŽP ČR

Nechanice: Obnova zeleně

V Nechanicích revitalizovali zeď na šesti lokalitách v zastavěném území města. Dosadila se zeď a obnovily se travnaté plochy, což přispívá ke zlepšení podmínek pro uchování biodiverzity a funkcí zeleně v městském prostředí.

Celkové způsobilé výdaje
2 562 774 Kč

Dotace z EU
1 537 664 Kč

Prioritní osa 4, specifický cíl 4.4 – Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech

Název projektu: Revitalizace zeleně v Nechanicích

Kraj: Královéhradecký

Okres: Hradec Králové

Příjemce podpory: město Nechanice

Ukončení projektu: 30. 9. 2023

Foto: archiv SFŽP ČR

NÁRODNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Čistá je zelená

Došlo k zahradně architektonické úpravě prostoru v bezprostřední blízkosti kostela v centru obce a k revitalizačním zásahům do stávajících dřevin podél hlavní ulice. Byly vysazeny nové dřeviny a cibuloviny a založeny trvalkové záhony a byl doplněn nezbytný mobiliář.

Celkové způsobilé výdaje
500 000 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
500 000 Kč

Podoblast podpory: 5.4 – Zlepšení funkčního stavu zeleně ve městech a obcích

Název projektu:

Kraj: Středočeský

Okres: Rakovník

Příjemce podpory: obec Čistá

Ukončení projektu: červenec 2025

Foto: archiv SFŽP ČR

Horní Maršov: Místo setkávání a odpočinku

Úprava a obnova veřejného prostranství v prostoru bývalé autobusové zastávky v centru obce Horní Maršov. Na ploše byly vybudovány nové přístřešky se sedacími hranoly, byla opravena opěrná zeď a byl instalován modřínový rošt pro umístění informačních nástěnek.

Celkové způsobilé výdaje
2 400 979 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
2 040 832 Kč

Podoblast podpory: 5.5.A – Podpora v oblasti infrastruktury a vybavenosti obcí

Název projektu:

Kraj: Královéhradecký

Okres: Trutnov

Příjemce podpory: obec Horní Maršov

Ukončení projektu: říjen 2024

OPERAČNÍ PROGRAM SPRÁVEDLIVÁ TRANSFORMACE

Ostrava: Modernizace učeben

Byly modernizovány a nově vybaveny dvě jazykové učebny, chemická laboratoř, sklad chemické laboratoře a učebna „science“. Součástí projektu bylo i zajištění síťové infrastruktury učeben. Byla pořízena schodišťová plošina pro zajištění bezbariérového přístupu k učebnám.

Název projektu: Modernizace odborných učeben
v PORG Ostrava

Kraj: Moravskoslezský

Okres: Ostrava

Příjemce podpory: PORG – gymnázium, základní škola a mateřská škola, o. p. s.

Ukončení projektu: duben 2025

Celkové způsobilé výdaje
6 551 495 Kč

Dotace z EU
5 568 771 Kč

Foto: PORG Ostrava

Sokolov: Moderní sportoviště

Modernizace venkovního volně a bezplatně přístupného sportoviště v areálu Bohemia. Díky umístění nových sportovních prvků/zařízení (discgolf, minigolf, boulderové lezecké stěny, lanová dráha, stolní tenis, stůl na Teqball) se rozšířila možnost sportovního využití veřejnosti.

Název projektu: Modernizace venkovního sportoviště
v areálu Bohemia

Kraj: Karlovarský

Okres: Sokolov

Příjemce podpory: město Sokolov

Ukončení projektu: červenec 2025

Celkové způsobilé výdaje
6 221 382 Kč

Dotace z EU
5 132 640 Kč

Foto: město Sokolov

MODERNIZAČNÍ FOND

Olomoucko: Fotovoltaika na objektech

Výstavba nové fotovoltaické elektrárny se střešní instalací s předpokládaným výkonem 999 kWp. Panely jsou umístěny na střechách několik objektů.

Název projektu: Fotovoltaické elektrárny v průmyslových a zemědělských areálech

Kraj: Olomoucký

Okres: Šumperk

Příjemce podpory: Úsovsko energo, s. r. o.

Ukončení projektu: duben 2023

Celkové způsobilé výdaje
21 291 776 Kč

Dotace z ModFondu
4 546 920 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Třinec: Žihací pec

Kompletní modernizace stávající žihací pece na tepelné zpracování odlitků ve slévárnách vedla ke snížení její energetické náročnosti při zpracovatelském procesu.

Název projektu: Fotovoltaické elektrárny v průmyslových a zemědělských areálech

Kraj: Moravskoslezský

Okres: Frýdek-Místek

Příjemce podpory: Slévárny Třinec, a. s.

Ukončení projektu: duben 2024

Celkové způsobilé výdaje
47 723 350 Kč

Dotace z ModFondu
26 247 842 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

► KONEČNĚ EKOLOGICKÝ PLAST?

Desítky let žijeme v ovzduší stále intenzivnějších klimatických změn a došli jsme k tomu, že skleníkové plyny – vedlejší produkt spalování fosilních paliv a jejich původce – musíme zachycovat, zdanit anebo jejich množství snížit. Ale už před dvaceti lety začali dva podnikatelé, Mark Herrema a Kenton Kimmel, o uhlíku přemýšlet jinak: jako o možné surovině na výrobu věcí, které každý den používáme.

Foto: Shutterstock/ Meaw.stocker

Jejich kalifornský start-up nyní **využívá skleníkové plyny k výrobě biologicky rozložitelné alternativy ropného plastu**. Produkty z něj už uvedla na trh společnost Shake Shack, chystá se Nike, H&M a další.

Společnost Newlight Technologies si know-how na výrobu svého inovativního, převratného plastu vypůjčila od mikrobů, kteří podobným způsobem konzumují metan prosakující z oceánského dna například při ropných haváriích.

Z tohoto tavitelného plastu, nesoucího název AirCarbon, už bylo vyrobeno přes 50 milionů nejrůznějších výrobků, od jednorázových brček přes přístroje a sluneční brýle po peněženky, a brzy bude i součástí výrobků značek, jako jsou Nike a Sumimoto. Newlight Technologies, která na svém vynálezu zatím vydělala více než 100 milionů dolarů, uzavřela patnáctiletý kontrakt s energetickým koncernem Long Ridge, pod jehož křídly by v americkém Ohiu měla vybudovat nový výrobní reaktor. Nová výrobní linka by pak mohla chrlit další stovky milionů výrobků z bezpečného plastu.

O své cestě nepochybují

„Pokud jsme schopni využít skleníkového plynu coby surovinu k výrobě užitečných a uživatelských produktů,

pak jsme zcela jistě schopni vytvořit i dostatečnou zákaznickou základnu pro jejich odbyt,“ nepochybuje Mark Herrema. „*Možnost výrobního růstu této technologie, v jejímž případě se vůbec nemusíme bavit o dotacích či daněch, ale čistě jen o komerční výrobě, pro nás prostě byla obrovským lákadlem,“* přiznává. To ovšem neznamená, že to bylo jednoduché.

Hledání správného mikroba trvalo celé roky

Metanotrofy, mikrobi živící se metanem, kteří tento plyn metabolizují na polyhydro-

xybutyrátová vlákna – tedy kompostovatelný a biologicky rozložitelný bioplast –, byly objeveny před téměř sto lety. Komerční výroba plastu z metanu donedávna neexistovala, protože byla výrazně dražší než osvědčená výroba plastů z ropy.

Aby vyřešili problém vysoké výrobní ceny, strávili Mark Herrema a Kenton Kimmel několik let prohledáváním kalifornského pobřeží v honbě za přirozeně se vyskytujícím metanotrofem, který metan metabolizuje s co nejvyšší výtěžností. „*Trvalo celé dlouhé roky, než jsme našli, co jsme hledali, a tento projekt vůbec odstartovali,“* vzpomíná Mark Herrema.

I poté, co vysněného mikroba, nyní známého pod jménem Biokatalyzátor 9X, společnost Newlight Technologies našla, otevřela v jakémsi faktickém vakuu. Prvních devět let neměla ani webové stránky. Celou tu dobu se Mark Herrema a Kenton Kim-

Metanotrofy jsou prokaryota, která metabolizují metan jako zdroj uhlíku a chemické energie. Jsou to bakterie nebo archaea, mohou růst aerobně nebo anaerobně a k přežití vyžadují sloučeniny s jedním uhlíkem.

Polyhydroxybutyrátová vlákna jsou výrobky z přírodních polymerů – polyhydroxybutyrátů (mezinárodní zkratka PHB), odvozených od biologicky rozložitelných polyhydroxyvalkonátů. PHB objevil francouzský mikrobiolog Lemoignen v roce 1926. Celosvětová výroba PHB vláken se odhadovala v roce 2022 na méně než 1000 tun.

mel věnovali zdokonalování extrahovacích, čisticích a výrobních procesů.

První proces

V srpnu 2013 Newlight Technologies spustila první malý výrobní reaktor, který zpracovával metan zachycený na farmách chovajících dobytek na mléko, a vyráběla smluvně objednané výrobky. „Trvalo nám zhruba deset let, než jsme přišli na to, jakou technologii budeme schopni replikovat to, co se děje v oceánu, přenést to na souš a dát výrobě nějaký prvotní objem,“ popisuje Mark Herrema.

Uvnitř reaktoru

Základní procesy, které se odehrávají v reaktoru Newlight Technologies, si může představit jako výrobu vína. Namísto kvasinek přeměňujících cukr na alkohol tyto mikroorganismy přeměňují vzduch s metanem (nebo oxid uhlíčitý s vodíkem) na polyhydroxybutyrátová vlákna, v nichž je uhlík výsledně vázán. „Činí tak vytvářením malého kousku oceánu,“ říká Mark Herrema. Nádrž, známá jako konverzní reaktor, která sama vypadá jako gigantický nerezový barel na kvašení vína propojený nejrůznějšími trubicemi, je naplněna slanou vodou. Pro spuštění procesu je do ní dodán mikrobiální katalyzátor

a napumpován vzduch a metan anebo oxid uhlíčitý a vodík.

Připravení mikrobi vytěží ze vzduchu kyslík a z metanu uhlík a vodík a zakomponují je do molekul PHB uvnitř svých buněk, které připomínají něco jako mikrobiální svaly. V další fázi jsou tato vlákna z buněk vydělena, vyčištěna a zpracována do peletek materiálu nazvaného příznačně AirCarbon. Pak už nic nebrání tomu, aby byly přetaveny do předmětů, k jejichž výrobě se jinak tradičně používá syntetický plast – od vidliček po obroučky brýlí. ●

ZÁKAZ JEDNORÁZOVÝCH PLASTŮ

Evropská unie si dala za cíl snížit množství obalového odpadu do konce roku 2040 o 15 procent. To znamená i omezit objem obalového materiálu. Pro přepravu malých předmětů se nebudou používat dvojité stěny, falešná dna a nepřiměřeně velké obaly. Měly by se také omezit další jednorázové plastové obaly.

ECHO

Nový Jičín vylepšil kompostárnu

Kompostárna v areálu technických služeb v Novém Jičíně prošla modernizací. Součástí bylo pořízení přesívačky, díky které je kompost kvalitnější. Projekt radnice zařadila do soutěže Národní sítě Zdravých měst. Městská kompostárna na ulici Propojovací v Novém Jičíně byla zprovozněna v roce 2016. Bioodpad se tu mění v certifikovaný kompost. Technické služby se ji snaží průběžně rozvíjet. Teď se podařilo realizovat projekt zkapačnické kompostárny. Intenzifikace kompostárny stála 1,8 milionu korun, z toho 1 milion pokryla dotace z Národního plánu obnovy.

V karlovarských lesích přibýly tůň

Čtyři nové tůňe o celkové ploše 747 metrů čtverečních vybudovala v letošním roce příspěvková organizace Lázeňské lesy a parky Karlovy Vary. Využila pro to prostředky z Národního plánu obnovy. Hlavním cílem projektu je zadržet vodu v krajině a vytvářet nová biocentra. Tůňe poskytnou životní prostor pro obojživelníky, vodní hmyz, ptactvo i savce, čímž významně podpoří biodiverzitu v lázeňských lesích. Letos byly vybudovány celkem čtyři nové tůňe v katastrálních územích Olšová Vrata, Kolová a Karlovy Vary. „Cílem je zadržet vodu v krajině a současně vytvořit vhodné podmínky pro druhy, které jsou na vodu vázané. V horizontu několika let se nově vytvořené biotopy přirozeně zapojí do okolní krajiny a začnou plnit svou funkci,“ vysvětlil ředitel organizace Stanislav Dvořák.

V Kralupech staví novou školu

V Kralupech nad Vltavou se brzy začne stavět nová mateřská škola v blízkosti vlakového nádraží. Na Mateřskou školu Aero je již vy-soutěžen dodavatel a výstavba by měla být zahájena v prosinci roku 2025. Doba realizace je plánována na osmnáct měsíců. Město na tento projekt získalo dotaci ve výši 40 milionů korun z Modernizačního fondu. Nová škola bude mít čtyři třídy, přičemž celkový počet dětí byl vyčíslen na šestadevadesát. Nová školka Aero rozšíří kapacity předškolního vzdělávání ve městě a přispěje ke zvýšení kvality zájemů pro rodiny s malými dětmi.

Od vidliček po kůži

Již v době, kdy Newlight Technologies začala vyrábět na zakázku ve svém prvním reaktoru, začala prozkoumávat, co všechno by se z AirCarbonu dalo vyrábět. Byl z toho dlouhý seznam výrobků. Z AirCarbonu se vyráběly nákupní tašky společnosti Dell, obaly na telefony Virgin a židle společnosti KI. V roce 2015 už společnost spolupracovala s více než šedesáti různými společnostmi. Sám Mark Herrema je chodící reklamou na své výrobky. Jeho běžný den se neobejde bez peněženky, brýlí a přiborů, jejichž společnou výrobní surovinou je právě AirCarbon.

V roce 2021 pak společnost v Kalifornii spustila provoz dalšího reaktoru, Eagle 3. S větší, ale stále omezenou výrobní kapacitou se rozhodla soustředit na tři průmyslová odvětví s výraznou produkcí

skleníkových plynů. Jsou to výroba nádobí a jídelního náčiní, móda a automobilové doplňky.

V současnosti se pouští do spolupráce s dalšími společnostmi včetně nadnárodních gigantů, jako jsou Sysco, Disney, US Foods, Nike, Sumimoto, H&M a další.

Foto: Shutterstock/Pla2na

► SEABINS. SBĚRAČE ODPADU ČISTÍ VODU V PŘÍSTAVU V AUSTRALSKÉM SYDNEY

Foto: Shutterstock/ MdAlAminHossain12

Australské Sydney je typem města, které se dá v mnoha ohledech nazvat perfektním. Je vybudováno okolo jednoho z nejkrásnějších přístavů na světě a plně zeleně vůbec nevytváří dojem betonové džungle – za přírodou odtud není potřeba vyjíždět nikam daleko, přímo vás totiž obklopuje. **Ale i tady trpí nejběžnějším civilizačním neduhem – odpadky. Tentokrát je řeč o odpadcích v přístavních vodách a o tom, jakým způsobem se s nimi město vypořádává.**

Znečištění světového oceánu, včetně veškerého plastového odpadu, který se v něm nachází, je globálním problémem a odkazem naší doby mnoha budoucím generacím. Každý rok se do mořských vod nejrozličnějšími cestami dostává několik set milionů tun odpadu z pevniny. To je samo o sobě číslo, které vyvolává potřebu okamžitého zásahu. Avšak ten se neděje, alespoň ne ve velkém. Existují ale dílčí snahy, které přinášejí výsledky a pomáhají. Čím více jich bude, tím lépe. Projekt Seabins v australském Sydney je jedním z nich.

Jednoduchá otázka

Na počátku všeho byla jednoduchá myšlenka. Když můžeme mít odpadkové koše na pevnině, tak proč bychom je nemohli mít i v oceánu? Tuto otázku si položil Pete Ceglinski, zakladatel a dnešní ředitel Project Seabins, už před mnoha lety.

První mořskou „popelnici“ spustili do vody už v roce 2016. Od té doby se projekt dále vyvíjí a prošel zásadními proměnami. Jejich zařízení čistí vodu na mnoha místech světa, ale z prvotních sběračů odpadků se projekt posunul na vedoucí globální pozici v oblasti zpracování nasbíraných dat a vydělává nemalé částky prodejem zpracovaných výstupů o stavu znečištění světových vod.

V roce 2020 spustili roční pilotní studii s cílem pravidelně monitorovat a zaznamenávat výskyt odpadků ve vodách přístavu v Sydney. Učinili tak poté, co zjistili, že takový výzkum nebyl ještě nikdy podniknut, a tudíž chybí potřebná data, ze kterých by se dalo vycházet při rozhodování o dalších krocích, které je nutné při řešení tohoto palčivého problému podniknout. Začali s každodenním vážením zachycených odpadků,

Přístav v Sydney se rozkládá na ploše 5 500 hektarů.

Moře tu má průměrnou hloubku devět metrů. Po instalaci pilotního projektu sběračů odpadu Project Seabins se ukázalo, jak moc jsou zdejší vody zaneseny odpadky.

Foto: Seabinfoundation.org

Foto: Seabinfoundation.org

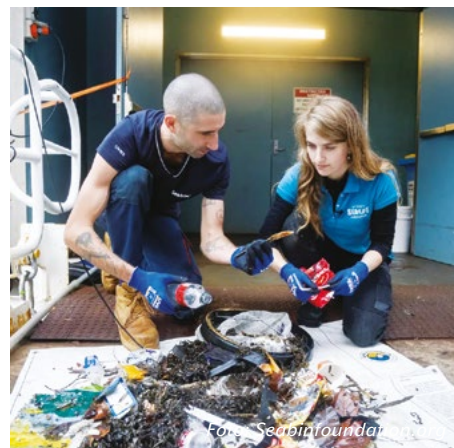

Foto: Seabinfoundation.org

pečlivým zaznamenáváním jejich druhové rozmanitosti a vytvářením potřebných statistik.

Ve vodách přístavu bylo v rámci studie na instalováno šestnáct sběračů odpadků na osmi různých strategicky zvolených místech. Už v počátcích studie bylo jasné, co a jak ovlivňuje množství i druh odpadků, které sběrače v přístavu zachytávají. Rozhodujícími se ukázaly být environmentální faktory: dešťové srážky a převládající vanutí větru. Ovšem jádro problému se ukázalo být úplně jinde.

Skutečné jádro problému

„Miluji oceán. Plavu, surfuji, pádluji, od osmi let pracuji coby záchranář. Oceán je moje druhá krev a něco, co opravdu dobře znám, a vodu vnímám jako jeden z nejkrásnějších živlů, který nás všechny propojuje. A právě proto je mi jasné, že odpadky, kterými ji dnes zanášíme, jsou důsledkem, a ne tím, co bychom měli primárně řešit. Musíme jít k jádru problému a tím je naše chování, naše návyky a zlovyky dávno předtím, než se odpad, který jsme vytvořili, ocitne ve vodách našeho přístavu anebo kdekoli jinde. Je nejvyšší čas převzít za to zodpovědnost. A proto naším konečným cílem musí být nalezení způsobu, ne jak odpad uklízet, ale jak ho nevytvářet,“ uvědomuje si Pete Ceglinski.

Jeho slova potvrzuje jeden z operačních techniků projektu. „Po prvním roce tohoto jedinečného projektu jsem pochopil jedno: odpad v moři

nevyměříte ani sběrači v moři, ani odpadkovými koši na pevnině. Tolik z toho, co lidé uvědoměle a zodpovědně vyhodí do popelnic a odpadkových košů na suchu, stejně skončí v našich vodních tocích a nakonec i v oceánu,“ říká. Proto je nejdůležitější cestou, jak se zbavit odpadu, osvěta a vzdělávání ve světových komunitách. „Množství odpadu, které v Sydney každý týden nasbíráme, je totiž opravdu šokující,“ dodává.

Ambiciózní vize

„Pilotní studie v Sydney v roce 2020 byla zásadní,“ říká Pete Ceglinski. „Vypustili jsme tím do světa signál a zároveň i nový druh businessu, na jehož základě se 53 zemí světa začalo soustředit na to, jak vyčistit vodu ve svých mořích. Umožnilo nám to navázat partnerství s některými největšími světovými značkami a dosáhnout toho, aby data, která jsme

nasbírali, měla skutečný přímý dopad na životní prostředí,“ popisuje. „Umíme nabídnout důvěryhodná a transparentní data, která lze využít k nastavení efektivních opravných mechanismů v přírodě. Dodáváme přidanou hodnotu snahám našich klientů o trvalou udržitelnost, aniž bychom ztráceli ze zřetel svůj původní a hlavní cíl – pozitivní dopad na vody světového oceánu,“ dodává.

Na rozdíl od kurzu, který Project Seabins nabral, samotné sběrače odpadu se příliš nemění. Jsou navrženy tak, aby mohly být nainstalovány ve vodách kotvišť, jachtařských klubů, přístavů a vlastně v jakékoli klidné vodě. Tam se sběrač pohybuje společně s přílivem a odlivem a sbírá všechny plovoucí odpad – odpadky, makro- i mikroplasty, a dokonce i mikrovlákná. Přitom do sebe nasává vodu, kterou filtruje.

Za dobu, co byly sběrače odpadků v Sydney nainstalovány, přefiltrovaly už miliardy litrů vody a zachytily více než 100 tun mikroplastových vláken a mořského odpadu. Každý jednotlivý sběrač zachytí 1,7 tuny mikroplastů a plastických vláken ročně. „Každý den přefiltrujeme 600 000 litrů vody a stojí to méně než šálek kávy,“ říká Pete Ceglinski. Každých šest vteřin zachytí sběrač jeden kus plastového odpadu.

Nasbírané a zpracované údaje nabízí Project Seabins k prodeji na principu podobném emisním povolenkám.

Úspěšný pilotní projekt v Sydney byl pro společnost prvním krokem v mnohem ambicióznějším celku, a to nainstalovat do roku 2050 sběrače odpadu ve sto městech na celém světě. ●

První údaje získané v pilotním projektu v Sydney byly šokující

Foto: Seabinfoundation.org

vodách přístavu. Nejčastější odpad tvoří pěna, obaly od jídla, plastová víčka, brčka, přístroje, roušky, rukavice, míčky a hračky, kelímky, rybářské náčiní a vlasce, nejrůznější plastová držátka, vatové tampony, cigaretové nedopalky, mikrovlákná a mikroplasty.

Byli jsme

Smart Energy Forum

Na veletrhu moderní energetiky jste se potkali i se specialisty SFŽP ČR, kteří představili přehled aktuální podpory pro fotovoltaické systémy a energeticky efektivní renovace budov. Děkujeme všem, kteří si našli cestu na poradní stánek SFŽP ČR. Naši specialisté radili i s podáním žádosti a vysvětlovali, za jakých okolností může žadatel získat výhodný úvěr k dotaci.

Pozvánky

AKCE

Dny pasivních domů 2025

7.-9. listopadu 2025 / různá místa

Zvažujete stavbu pasivního domu nebo renovaci starší budovy? Využijte příležitost nahlédnout do kvalitních pasivních a nízkoenergetických staveb. Padesát majitelů rodinných domů pozve zájemce o kvalitní a úsporné bydlení do svých domovů a podělí se o zkušenosti s výstavbou domu s nízkou energetickou náročností. Zeptejte se jich na spolupráci s dodavateli, na problémy, se kterými se při realizaci potýkali, i na to, jak se jim v moderním úsporném domě bydlí. V rámci doprovodného programu se můžete poradit s odborníky, jaké technologie jsou vhodné pro zajištění zdravého vnitřního prostředí domu i jak dosáhnout nízkých provozních výdajů. Přehled otevřených pasivních domů napříč Českem i kompletní doprovodný program najdete na stránce www.pasivnidomy.cz.

Kompost fórum

11. listopadu 2025 / ZERA, z. s., Podhradí 1022, Náměstí nad Oslavou

Kompost fórum je název pro cyklus akcí zaměřených na kompostování v Česku. Probíhá ve třech dnech, přičemž třetí den se věnuje diskusnímu fóru. Tyto akce organizuje ZERA (Zemědělská a ekologická regionální agentura, z. s.) ve spolupráci s dalšími institucemi. Jde o recyklaci biologicky rozložitelných odpadů (BRO) prostřednictvím zemědělského kompostování se zaměřením na propojení obcí a kompostáren. Čekají vás praktické ukázky, sdílení zkušeností a diskuse o spolupráci mezi obcemi a zemědělci.

Klíčové body programu: Modely spolupráce obcí a zemědělců (logistika, sběr BRO, legislativa); Zemědělec potřebuje uhlíkatý materiál – obec ho má; Ukázka technologie kompostování hnoje a BRO v praxi; Význam stabilizace hnoje a biologicky rozložitelného odpadu; Diskuse a sdílení dobré praxe. Akci je možné absolvovat prezenčně nebo online.

Spolufinancováno
Evropskou unií

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Spolufinancováno Evropskou unií
Systém pro obchodování s emisemi
Modernizační fond

Priorita | měsíčník Státního fondu životního prostředí ČR | vydává Státní fond životního prostředí ČR, rezortní organizace Ministerstva životního prostředí | ročník 18 | číslo 11 | listopad 2025 | časopis je distribuován bezplatně, pouze na území ČR | **adresa redakce:** Olbrachtova 2006/9, 140 00 Praha 4 | **kontakt na redakci:** priorita@sfzp.cz | **objednávky:** www.sfpz.cz, www.opzp.cz | **redakce:** šéfredaktor: Jan Rödling; redaktorka: Barbora Scheinherrrová; grafická úprava: Eva Štanglová | **fotografie na titulní straně:** archiv SFŽP ČR | **číslo registrace:** MK ČR E 18178 | Tento časopis je tištěn dle ekologických standardů. | Texty z časopisu Priorita je možné přetiskovat za předpokladu uvedení autora a zdroje.

Prosíme o správné vyřízení recyklovatelného obalu i časopisu.